

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 521 • 10. ožujka 2017. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojniki.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

**SVJETSKA ELITA U
ABU DHABIJU**

**BLISKA BORBA - BRZI
NAPAD I PRECIZNA
PRIMJENA SILE**

**BORBENI PRSLUK ZA
MODERNE BOJIŠNICE**

VOJARNA "JOSIP JOVIĆ"

ZAJEDNIČKO UVJEŽBAVANJE I RAZMJENA ISKUSTAVA I ZNANJA

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 1 0 1 7
9 11771330150003

ODABRAN PROJEKTANT KANADSKOG JSS-a

Kanadska vlada dodijelila je ugovor vrijedan 230 milijuna dolara brodograđevnoj tvrtki Seaspan iz Vancouvera za rad na oblikovnom rješenju i projektnoj dokumentaciji višenamjenskog transportnog broda JSS (*Joint Support Ship*) za kanadsku ratnu mornaricu.

[str. 24]

BROJ 521 2017

SADRŽAJ

DOGAĐAJI

OBUKA ZSS-a

Bliska borba - brzi napad i precizna primjena sile [14]

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Prezentacija prvog Nacrta prijedloga strategije nacionalne sigurnosti [17]

SJEĆANJE IZ DOMOVINSKOG RATA

Ljerkina ratna priča [18]

MORH I OSRH

VOJARNA "PUKOVNIK PREDRAG MATANOVIĆ"

Naš je cilj poboljšati život i rad naših pripadnika [10]

MISIJA ODLUČNA POTPORA

Ispričaj 6. HRVCON-a u Afganistan [11]

HRVATSKA RATNA MORNARICA

Brodске topove poznaje u dušu [12]

NAJBOLJI VOJNIK I DOČASNIK

Svojim primjerima daju dodatnu motivaciju [20]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Nove baterije za japanske podmornice [24]
Projektili za indijsku vojsku [25]

VOJNA INDUSTRIJA

Svjetska elita u Abu Dhabiju [28]

SPECIJALNE POSTROJBE

Borbeni prsluk za moderne bojišnice [34]

VOJNA POVIJEST

Prvi svjetski rat:
Rovovi i njihova svakodnevica [38]

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr), Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjsek@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmarić@morh.hr), Fotografi: Tomislav Brandt, Josip Kopl

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, Tisak: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnjk@morh.hr

NOVA-STARA NOKIA 3310

Prilikom predstavljanja nove generacije jednog od najpopularnijih mobilnih telefona u povijesti, Arto Nummela, šef kompanije HMD Global koja je otkupila prava na Nokijin brend, izdvojio je tri najvažnije stvari vezane uz Nokiju 3310 – bateriju koja traje mjesec dana, zmiju te poznati Nokijin zvuk zvona. **[str. 51]**

ZAJEDNIČKO UVJEŽBAVANJE I RAZMJENA ISKUSTAVA I ZNANJA

Pripadnici Satnije specijalne Vojne policije Pukovnije VP-a i Satnije za dubinsko izviđanje SOD-a proveli su zajedničko uvježbavanje s ciljem usavršavanja specifičnih vještina i sposobnosti te razmjene iskustava i znanja. Ništa na vježbi nije bilo namješteno. Svatko je radio upravo ono što bi trebao raditi u stvarnoj situaciji, a one su na vježbi bile maksimalno zakomplicirane...

[str. 4]

www.hrvatski-vojn timer.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2017.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

ODJEL HRVATSKIM VOJNIM GLASILIMA
I IZDAVAŠTVA

Pratite nas i na
društvenim mrežama

➔ VOJARNA "JOSIP JOVIĆ"

Pripadnici Satnije specijalne Vojne policije Pukovnije VP-a i Satnije za dubinsko izviđanje SOD-a proveli su zajedničko uvježbavanje s ciljem usavršavanja specifičnih vještina i sposobnosti te razmjene iskustava i znanja. Ništa na vježbi nije bilo namješteno. Svatko je radio upravo ono što bi trebao raditi u stvarnoj situaciji, a one su na vježbi bile maksimalno zakomplicirane...

▶ ZAJEDNIČKO U I RAZMJENA ISKU

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Pripadnici Satnije specijalne Vojne policije Pukovnije Vojne policije i Satnije za dubinsko izviđanje SOD-a provodili su od 20. veljače do 3. ožujka na Udbini integracijsku obuku s ciljem usavršavanja specifičnih vještina i sposobnosti, razmjene iskustava i znanja te uvježbavanja zajedničkog djelovanja u realnoj situaciji, za koje moraju u svakom trenutku biti spremni. Iako su te postrojbe različite po namjeni i svrsi i svaka ima specifične matrice sposobnosti, ima i dosta vojnih vještina koje su slične, a u nekoj stvarnoj situaciji imperativ bi bio da se povežu i funkcioniraju kao cjelina. Pojednostavnjeno: pripadnici Satnije za dubinsko izviđanje rade obavještajnu pripremu, prikupljaju i obrađuju podatke na temelju kojih specijalna Vojna policija planira operacije iz svojeg područja djelovanja. Upravo zato su, objašnjavaju nam zapovjednik Satnije specijalne Vojne policije satnik Andrej Smolek i zapovjednik Satnije za dubinsko

izviđanje bojnik Petar Kampić, takva zajednička uvježbavanja bitna.

U prvom tjednu postrojbe su uvježbavale svoje pojedinačne zadaće. Pripadnici specijalne Vojne policije primarno su provodili obuku snajperista, dnevna i noćna gađanja, borbu u uvjetima slabe vidljivosti i noću. Satnija za dubinsko izviđanje provodila je integriranu obuku s timovima iz vojno-obavještajnih satnija gardijskih brigada. Uvježbavali su timove za dubinsko izviđanje u taktikama i procedurama izvidnika u zimskim uvjetima, taktike kretanja formacije, prelazak opasnog područja, rad s termovizijskim kamerama, laserskim daljinomjerima, opremom za lavinsku potragu..., provodili refleksna i situacijska gađanja.

U drugom tjednu otišli su korak dalje i pojedinačne zadaće podignuli na razinu timova koje su integrirali u zajedničkoj vježbi koja je trajala 24 sata. Na vježbi su sudjelovali snajperski timovi Satnije

UVJEŽBAVANJE ISKUSTAVA I ZNANJA

➔ VOJARNA "JOSIP JOVIĆ"

PRIPADNICI VOS-a GOMBR-a

Na vježbi su sudjelovali i pripadnici vojno-obavještajnih satnija GOMBR-a i GMBR-a koji su i bazen snaga za popunjavanje Središnjice za obavještajno djelovanje. Pripadnici jednog tima VOS-a GOMBR-a vršili su klasičnu izvidničku zadaću. Za takva su uvježbavanja rekli da su odlična prilika za razmjenu iskustava i stjecanje novih znanja i vještina. Na takvim obukama jednostavno ne možeš ne naučiti, rekli su nam te istaknuli kako je, pogotovo za mlade pripadnike, potrebno što više takvih obuka. "Naša je dužnost da usvajamo znanja koja imaju naši instruktori, potičemo jedni druge jer smo takva postrojba da moramo biti kao jedan. Svi moramo u zadaći dati 100 posto i nadam se da ćemo imati što više vježbi ovog intenziteta i s ovim instruktorima," rekao nam je jedan od njih. Posebno su istaknuli iskustvo, znanje i profesionalnost instruktora iz SOD-a koji ih obučavaju.

specijalne Vojne policije, motritelji opremljeni noćnim uređajima i optoelektronikom za nadzor i detekciju u vidljivom i nevidljivom spektru, vodiči i službeni radni psi, a uz dubinske izvidnike iz SOD-a sudjelovale su i ostale sastavnice SOD-a, te pripadnici vojnoobavještajnih satnija gardijskih brigada.

Prema scenariju, trebalo je dva tima dubinskih izvidnika onemogućiti u infiltriranju u područje operacija, obavještajnom izviđanju, prikupljanju podataka te nekompromitiranom izvlačenju iz prostora.

Cilj vježbe je, rekao je bojniki Kampić, dobiti realnu sliku uvježbanosti timova, i izvidničkih, i vojnopolicijskih. "Ništa na vježbi nije bilo namješteno. Bilo je to realno uvježbavanje. Svatko je radio upravo ono što bi trebao raditi u stvarnoj situaciji. Situacije na vježbi maksimalno smo zakomplicirali. Takvu vježbu dosad nismo radili i nitko od nas nije znao kako će završiti. To i jest izazov," rekao je bojniki Kampić te dodao da su sposobnosti i vještine koje te postrojbe imaju jednako bitne i u konvencionalnom ratovanju i u borbi protiv terorizma. Prema riječima satnika Smoleka, vježba je za specijalnu Vojnu policiju bila dobra platforma za uvježbavanje timova u

NAJPERSKI TIMOVI SATNIJE SPECIJALNE VOJNE POLICIJE

Sa snajperistima Satnije specijalne Vojne policije razgovarali smo u predahu između dvaju gađanja. Svi su prošli obuku za snajperiste u ZSS-u. Za snajperiste su, kažu, bitni hladna glava, smirenost i, naravno, preciznost koja ovisi i o kvaliteti puške, streljiva i optike. Ova im je terenska obuka poslužila za trenažu i kondicioniranje. Svako je njihovo uvježbavanje drill. Tako im je jedna od zadaća bila u 15 sekundi zauzeti položaj, ubaciti metak u cijev i na 300 metara pogoditi dva balona promjera 20 centimetara. Najlošije je vrijeme iznosilo 11 i pol sekundi, najbolje sedam. "Uvježbavanje je najbitnije, a zato i služe ovakve terenske obuke," kažu nam. Zapovjednik Satnije specijalne Vojne policije objašnjava kako su snajperisti esencija taktičkih timova, pružaju potporu s udaljenosti, mogu puno bolje uočiti ciljeve i eliminirati opasnost. Imaju veliku odgovornost jer štite i procjenjuju situacije u kojima su ugroženi životi njihovih kolega. Uvijek rade u binomima. Svaki snajperist ima svojeg spotera. Moraju biti jednako dobro obučeni jer im je odgovornost velika, a odluke donose autonomno. Vježbaju i

strpljenje pa se tako zna dogoditi da na vježbi leže i čekaju i po 10 do 15 sati. No, sve je to sastavni dio njihova posla. Kažu kako ne mogu govoriti na način da je u njihovu poslu nešto manje ili više teško. Ako si profesionalac, onda samo razmišljaš kako izvršiti zadaću. Na Udbini su provodili gađanja na udaljenostima do 700 metara, gađanja s noćnim uređajima, testove na vrijeme i preciznost, izrađivali balističke tablice. Objašnjavaju kako svaka serija streljiva

ima druga balistička svojstva te se za svaku moraju raditi balističke tablice i upucavati puška na tu seriju.

"Bitno je da vole svoj posao, da su profesionalci spremni ispuniti zadaću koja se stavi pred njih. To je najbitnije. Ljudski faktor je presudan. Bilo koje oružje radi isto, uništava određeni cilj na određenoj udaljenosti. Kad to spojite s ljudskim faktorom, vojnikom koji je profesionalac predan svojem poslu, onda imate idealan spoj," kaže satnik Smolek. Suradnju sa SOD-om ocijenili su odličnom. "Jedni drugima prenosimo znanja, idemo korak naprijed, izmjenjujemo iskustva i usavršavamo se. Naše postrojbe imaju svoje specifičnosti, ali ako se nađemo zajedno na nekoj zadaći dobro je da se poznamo i znamo kako tko radi," zaključili su naši sugovornici.

VOJARNA "JOSIP JOVIĆ"

zadacima pretrage, pretresa, zarobljavanja i uništenja diverzantskih terorističkih skupina. Zajedničko uvježbavanje nastavak je i inače dobre suradnje Pukovnije Vojne policije i SOD-a, koji su i prethodnih godina proveli nekoliko zajedničkih obučnih ciklusa. Počeli su od jednostavnijih oblika obuke koju u svakom sljedećem obučnom ciklusu usložnjavaju i podižu na višu razinu. Ovo je prvo takvo uvježbavanje u ovoj godini, a očekuje ih još nekoliko, ističu naši sugovornici. Inače, obje postrojbe tijekom ove godine očekuje niz obučnih događaja, vježbi, uvježbavanja, kako bi *brusile* i dodatno razvijale znanja i sposobnosti.

Prema scenariju, trebalo je dva tima dubinskih izvidnika onemogućiti u infiltriranju u područje operacija, obavještajnom izviđanju, prikupljanju podataka te nekompromitiranom izvlačenju iz prostora.

Satniju specijalne Vojne policije uz njezine redovite vježbe, koje su, ističe satnik Smolek, primarno vezane uz borbu protiv terorizma u urbanom okruženju, zadacima okruženja i pretrage, rješavanje visokorizičnih situacija te rad sa službenim psima, očekuje i suradnja sa specijalnom Vojnom policijom Slovenije (PEST) kao i nastavak suradnje s Vojnom žandarmerijom OS-a Poljske.

Pripadnici Satnije za dubinsko izviđanje na terenskoj obuci, kaže bojnik Kampić, provedu gotovo 180 dana godišnje. U svakom slučaju, obje postrojbe očekuje vrlo zahtjevna godina kad je o obuci riječ. ■

Integrirana zajednička vježba trajala je 24 sata. Sudjelovali su snajperski timovi Satnije specijalne Vojne policije, motritelji opremljeni noćnim uređajima i optoelektronikom za nadzor i detekciju u vidljivom i nevidljivom spektru te vodiči i službeni radni psi, a uz dubinske izvidnike iz SOD-a, sudjelovale su i ostale sastavnice SOD-a, te pripadnici vojnoobavještajnih satnija gardijskih brigada.

VOJARNA "PUKOVNIK PREDRAG MATANOVIĆ"

Potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Damir Krstičević posjetio je 3. ožujka Gardijsku mehaniziranu brigadu (GMBR) u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji. Ministra obrane i izaslanstvo u kojem su bili načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov te za-

Foto: Josip Koplj

NAŠ JE CILJ POBOLJŠATI ŽIVOT I RAD NAŠIH PRIPADNIKA

Tijekom posjeta pripadnicima OSRH koji su smješteni u petrinjskoj vojarni, ministar obrane Damir Krstičević naglasio je vrijednost spoja iskustva i mladosti, kao i važnost čuvanja sjećanja na Domovinski rat, koji je temelj suvremene hrvatske države. Tom prigodom dodao je kako je vrijeme da našem vojniku, dočasniku i časniku vratimo dostojanstvo te poboljšamo uvjete života i rada...

Foto: Josip Koplj

povjednik HKoV-a general-pukovnik Mate Ostović sa suradnicima dočekali su načelnik Stožera i zamjenik zapovjednika GMBR-a brigadir Željko Nakić, zapovjednik 1. motorizirane bojne Tigrovi bojnik Mario Mlinarić i zapovjednik 2. motorizirane bojne Gromovi bojnik Roman Kelnerić.

Izaslanstvo predvođeno ministrom Krstičevićem položilo je cvijeće i zapalilo svijeće kod kapelice sv. Ilije proroka u spomen na poginule pripadnike GMBR-a, a potom je održana prezentacija o kompleksu vojarni "Pukovnik Predrag Matanović", postrojbama koje su u njoj smještene te mogućnostima koje pružaju streljiste, vježbalište i vojno-skladišni kompleks "Brdo".

U vojarni koja nosi ime jednog od junaka Domovinskog rata pukovnika Predraga Matanovića, ministar se približio upoznao sa životom i radom hrvatskog vojnika. Tom je prigodom naglasio vrijednost spoja iskustva i mladosti, kao i važnost čuvanja sjećanja na Domovinski rat koji je temelj suvremene hrvatske države te istaknuo kako su ljudi naša najveća vrijednost, oni koji stvaraju prevagu. "Poslije godina devastacije obrambenog proračuna, ova je Vlada zaustavila njegov daljnji pad. Vrijeme je da našem vojniku, dočasniku i časniku vratimo dostojanstvo. Naš je cilj raditi na poboljšanju života i rada

Foto: Josip Koplj

Vojarna "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji prostire se na oko 320 hektara i vojna je nekretnina od strateškog značaja za Oružane snage RH. Sastoji se od vježbališnog kompleksa, skladišta, poligona, vojarni i skladišta UbS-a. U vojarni su smješteni pripadnici Gardijske mehanizirane brigade HKoV-a, 1. i 2. motorizirana bojna Tigrovi i Gromovi, 1. bojna logističke pukovnije, Opslužništvo Vojarne i drugi. Radovi u sklopu investicijskog projekta modernizacije postojećih objekata u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" provode se u cilju kontinuiranog podizanja standarda rada, smještaja i obuke pripadnika Oružanih snaga RH i obuhvaćaju izgradnju smještajnih, zapovjednih, nastavnih, skladišnih i obučnih objekata, izgradnju i rekonstrukciju prometne i komunalne infrastrukture te modernizaciju postojećih objekata.

naših pripadnika," rekao je ministar Krstičević te najavio vraćanje postrojbi hrvatske vojske u herojski Vukovar i u Sinj.

General Šundov u svojem je obraćanju pohvalio obje bojne, Tigrove i Gromove, za uspješno i dosljedno provođenje obučnih i vježbovnih aktivnosti te naglasio važnost podizanja standarda u održavanju tehnike. "Moramo podizati standarde u svim područjima, od infrastrukture i opremanja do personalnog dijela, a sredstva koja su nam dodijeljena moraju se koristiti na najbolji mogući način," rekao je načelnik GS OSRH naglasivši važnost prepoznavanja i određivanja prioriteta u djelovanju Oružanih snaga.

Izaslanstvo MORH-a i OSRH obišlo je tijekom boravka u petrinjskoj vojarni nastavne i obučne objekte (simulator za obuku pješačkim naoružanjem (SATS), simulator za vozače BOV-a Patria, tehničke radionice i prališta za BOV-ove Patria, hangare za njihov smještaj), kao i stare, privremene te nove objekte za smještaj pripadnika Tigrova i Gromova te vojno-skladišni kompleks "Brdo".

Lada PULJIZEVIĆ, snimio Josip KOPI

MISIJA ODLUČNA POTPORA

“NAŠE SUDJELOVANJE POTVRĐUJE NAS KAO ODGOVORNOG I PUNOPRAVNOG MEĐUNARODNOG SAVEZNIKA I PRIDONOSI JAČANJU MEĐUNARODNOG UGLEDA REPUBLIKE HRVATSKE,” REKLA JE PREDSEDNICA KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ

ISPRAĆAJ 6. HRVCON-a U AFGANISTAN

U vojarni "Pukovnik Marko Živković" na zagrebačkom Plesu 3. je ožujka održana svečanost ispraćaja 6. HRVCON-a u područje NATO-ove misije potpore miru Odlučna potpora u Islamskoj Republici Afganistan. U kontingentu je 91 pripadnik OSRH (od kojih su četiri žene) te 22 pripadnika oružanih snaga partnerskih zemalja i to: 17 pripadnika Vojske Crne Gore, dva pripadnika OS-a Albanije, dva pripadnika OS-a Bosne i Hercegovine te jednog pripadnika Armije Makedonije. Svečanosti ispraćaja nazočili su predsjednica RH i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, načelnik Glavnog stožera OSRH general zbor Mirko Šundov, vojni izaslanici Albanije i SAD-a, članovi obitelji pripadnika kontingenta i brojni drugi. Nakon prijavka koji je Predsjednici predao brigadir Dražen Čovran, zapovjednik 6. HRVCON-a, ona je u svojem obraćanju istaknula važnost dugogodišnjeg i kontinuiranog sudjelovanja pripadnika hrvatskih Oružanih snaga u međunarodnim misijama mira. "Naše sudjelovanje potvrđuje nas kao odgovornog i punopravnog međunarodnog saveznika i pridonosi jačanju

međunarodnog ugleda Republike Hrvatske," rekla je Predsjednica naglasivši kako se zbog promjena nastalih u međunarodnom sigurnosnom okruženju, Hrvatska danas brani i u Afganistanu. Ističući vjeru kako će pripadnici ovog, kao i svih prijašnjih kontingenata OSRH u misiji Odlučna potpora i operaciji ISAF dati svoj vidljiv doprinos izgradnji mira i institucija Islamske Republike Afganistan, ministar Krstičević podsjetio je kako su pripadnici pobjedničke Hrvatske vojske brend, a njihov angažman prate brojne pohvale visokih dužnosnika misije i državnih dužnosnika zbog iskazane profesionalnosti i sposobnosti. "Vjerujem kako ćete i nadalje, baš poput svih vaših prethodnika, svoje zadatke obavljati profesionalno, fokusirano, pokazujući svoju sposobnost i vjerodostojnost, prema saveznicima i prema stanovnicima Afganistana. Znam da ćete pokazati i onu prepoznatljivu hrvatsku crtu, humanost i razumijevanje za ljude i njihove običaje. Pronosite u Afganistanu duh pobjedničke Hrvatske vojske i budite u punom smislu predstavnici jedine nam domovine, Hrvatske," rekao je ministar obraćajući se pripadnicima 6. HRVCON-a u misiji Odlučna potpora.

Pripadnici 6. hrvatskog kontingenta u okviru misije Odlučna potpora bit će angažirani u timovima koji savjetuju Afganistanske nacionalne obrambene sigurnosne snage (ANDSF), snagama za zaštitu savjetničkih timova te na stožernim dužnostima u Regionalnom zapovjedništvu Sjever (TAAC-N) i NATO-ovu zapovjedništvu u Kabulu

General Mirko Šundov u svojem je obraćanju istaknuo kako je svaki dosadašnji kontingent ostavio u Afganistanu pozitivan trag te je izrazio vjeru da će tako i 6. HRVCON. Brigadir Dražen Čovran naglasio je kako su svi pripadnici kontingenta odabrani kao najkvalitetniji kandidati, prošli su zahtjev-

nu pripremu i obuku te svi zajedno rade kao dobar tim. "Tražim od vas da odgovorno i profesionalno obavljate svoje zadatke te da u Afganistanu ponosno nosite hrvatsku odoru i nacionalna obilježja," rekao je brigadir Čovran pred postrojenim pripadnicima 6. HRVCON-a, prije njihova polaska u Afganistan. ■

HRVATSKA RATNA MORNARICA

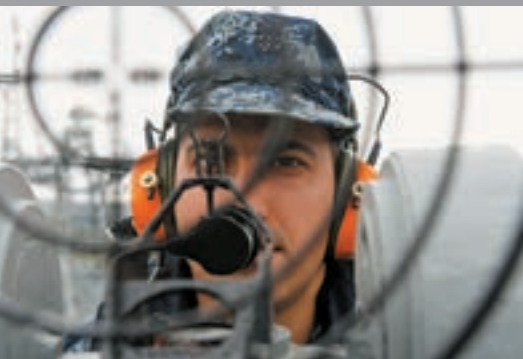
Razvoj topova pratio je i razvoj brodskih topnika. Topnici su specijalizirani članovi brodske posade koji ne samo što poznaju svoje topove, već moraju poznavati i mnoge druge elemente za uspješno korištenje topa kao važnog dijela broskog oružnog sustava. Sve to dobro zna stožerni narednik Miroslav Števanja, voditelj Odjeljka za protubrodsku borbu na raketnoj topovnjači "Šibenik"...

Otkako su se u XV. stoljeću na brodovima u većoj mjeri pojavili topovi, pojavila se i nova vrsta mornara, topnik. S vremenom su topovi postajali sve brojniji i učinkovitiji a topnici sve specijaliziraniji dio posade broda. Topovi na brodovima vrhunac su razvoja i primjene doživjeli krajem XIX. i prvom polovinom XX. stoljeća. Iako su ih s pozicije najvažnijeg broskog borbenog sustava tijekom 60-ih godina prošlog stoljeća potisnule rakete (projektili), topovi su u svojem prilagođenom i specijalizira-

BRODSKE TOPOVE

Obuka dobrog topnika traje oko tri godine. Obuka je teorijska i praktična. Topnik se mora upoznati sa svim dijelovima topa, znati ga rastaviti, sastaviti, puniti granatama. Poseban je izazov pripremati topnike za bojna gađanja...

Za topnika je najvažnije da bude smiren, neprekidno mora pratiti cijev, slušati zapovijedi zapovjednika s kojim je kao i s topnikom na krmenom topu povezan i komunicira topničkim krugom. Sigurnost broda i posade u borbenoj situaciji ovisi upravo o topnicima i zato zapovjednik mora imati bezuvjetno povjerenje u svoje topnike.

nom obliku ostali važan dio broskog naoružanja, a tako će biti i u buduću.

Razvoj topova pratio je i razvoj brodskih topnika. Topnici su specijalizirani članovi brodske posade koji ne samo što poznaju svoje topove, već moraju poznavati i mnoge druge elemente za uspješno korištenje topa kao važnog dijela broskog oružnog sustava. Sve to dobro zna stožerni narednik Miroslav Števanja, voditelj Odjeljka za protubrodsku borbu na RTOP-21 "Šibenik". HRM-u je pristupio 1991. godine i to kao topnik na OB-63 "Cavtat" gdje je radio kao voditelj topničkih postaja i palubne navigacijske službe, a na raketnoj je topovnjači "Šibenik" od 2003. godine. Pramčani top Bofors kalibra 57 mm poznaje u dušu. Taj je top, govori nam Števanja, namijenjen za uništavanje ciljeva na moru, kopnu i u zraku. Maksimalni domet mu je 12 000 metara a ciljeve u zraku može uništavati na udaljenosti od 7000 m. Brzina gađanja je 200 granata u minuti. Posada topa ima pet članova, voditelja, po jednog dočasnika i mornara u topu i dva poslužitelja mornara koji se nalaze u pramčanoj komori streljiva. U pramčanom topu vidno je polje

suženo. Gleda se kroz prozor veličine 30 x 20 cm, a kako se top okreće, tako se mijenja i vidno polje. Najviše, kaže, radi ruka. Zadaća je topnika uočiti cilj, pripremiti parametre za uspješno paljbenu djelovanje i neutralizirati cilj. Zapovijedi dobiva sa zapovjednog mosta.

Iako smo često pratili vježbe topničkog bojnog gađanja HRM-a, Števanju nismo vidjeli jer je on uvijek ispod kupole gdje tijekom vježbe zna biti i šest do osam sati. Najviše je u topu proveo tijekom jedne obuke deset sati. "Iako to izgleda dugo, vrijeme brzo prođe. Dinamično je, dobivaju se informacije o cilju, koordinatama cilja, zapovjednik broda mijenja ciljeve... Cijelo vrijeme treba biti koncentriran i ni u jednom trenutku ne smije paničariti." Za topnika je najvažnije da bude smiren, neprekidno mora pratiti cijev, slušati zapovijedi zapovjednika s kojim je kao i s topnikom na krmenom topu povezan i komunicira topničkim krugom. Sigurnost broda i posade u borbenoj situaciji ovisi, kaže Števanja, upravo o topnicima i zato zapovjednik mora imati bezuvjetno povjerenje u svoje topnike da ih u stvarnoj situaciji neće uhvatiti panika i da će odraditi zadaću. U svojih

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

**Skupnik Mario Barišić,
topnik na krmenom
topu RTOP "Šibenik"**

Posada pramčanog topa ima pet članova, voditelja, po jednog dočasnika i mornara u topu i dva poslužitelja mornara koji se nalaze u pramčanoj komori streljiva. U pramčanom je topu vidno polje suženo. Gleda se kroz prozor veličine 30 x 20 cm, a kako se top okreće tako se mijenja i vidno polje. Zadaća je topnika uočiti cilj, pripremiti parametre za uspješno paljbeno djelovanje i neutralizirati cilj. Zapovijedi dobiva sa zapovjednog mosta.

Krmeni top kod ispaljenja napravi "oblak" metaka (4-5000 metaka/min) i na taj način neutralizira cilj. Krmenom topniku je vidno polje 360 stupnjeva. Metu prati vizualno, a kad dobije zapovijed, okrene top prema meti i otvara vatru. Krmeni topnik cijelo je vrijeme na otvorenom u svim vremenskim uvjetima, po kiši, suncu, vjetru. Na krmenom su topu dva topnika koji se mijenjaju svaka dva do tri sata. Tijekom vježbe kad brod plovi brzinom od deset do dvanaest milja, more "valja" cijelo vrijeme, treba pratiti kretanje broda i stanje mora kako bi se odabrao najbolji trenutak za ispaljenje. Samo jednim stiskanjem papučiće za okidanje ispaljiva se 50 metaka.

POZNAJE U DUŠU

je 26 topničkih godina obučio mnoge mlade topnike. Kad smo prije dvije godine razgovarali s poručnikom Majom Matković koja je na vježbi Združena snaga 15 izvršila ispaljivanje rakete RBS-15 s raketne topovnjače "Kralj Dmitar Zvonimir", podsjetimo s broda je to bilo prvi put nakon 21. godine, i iz prve pogodila cilj, tad nam je rekla da ju je o topovima najviše naučio upravo stožerni narednik Miroslav Števanja. Za obuku dobrog topnika Števanja kaže da treba oko tri godine. Obuka se sastoji od teorije i prakse tijekom koje se topnik mora upoznati sa svim dijelovima topa, znati ga rastaviti, sastaviti, puniti granatama. Poseban je izazov pripremati topnike za bojna gađanja. "Kad se pripremaju za bojno gađanje, s njima sam cijelo vrijeme u topu. Bitno je da osjete trzaj, nadgledaju dijelove koji trzaju i znaju procijeniti je li to ispravno ili ne. Kad se procijeni da je topnik spreman za bojno gađanje, još ga dodatno pripremamo kako ga, kad dođe na paljbenu crtu i treba ispaliti granatu, ne bi uhvatila panika. To se na ovom brodu još nije dogodilo." Stožerni narednik Števanja bio je topnik i na krmenom topu. Na raketnoj topovnjači "Šibenik" to je šestocijevni rotirajući top AK-630M

kalibra 30 mm. Iz krmenog topa je, kaže, teže gađati. Naime, pramčani top ima žirostabilizator i tijekom plovidbe cijev topa uvijek je na istoj razini i ne ovisi o kretanju broda, za razliku od krmenog topa koji je fiksno vezan za strukturu broda te se pomicanjem broda pomiče i cijev topa. Kad se dobiju koordinate i topnik uoči cilj, mora voditi računa o kretanju broda i dobro procijeniti kad će stisnuti papučicu za okidanje. Sve se to postiže praksom. A kako to izgleda u praksi pitali smo skupnika Marija Barišića topnika na krmenom topu RTOP "Šibenik". I dok se Števanja više i ne sjeća ispaljivanja svoje prve granate, Mariju je prvo bojno gađanje još uvijek u sjećanju. Topnik je na krmenom topu tri godine. Za razliku od pramčanog topa kod kojeg je najbitnija preciznost, krmeni top kod ispaljenja napravi "oblak" metaka (4-5000 metaka/min) i na taj način neutralizira cilj, pojašnjava Barišić. Krmenom topniku je vidno polje 360 stupnjeva. Metu prati vizualno, a kad dobije zapovijed okrene top prema meti i otvara vatru. Najteže je što je krmeni topnik cijelo vrijeme na otvorenom u svim vremenskim uvjetima, po kiši, suncu, vjetru. Na krmenom su topu dva topnika koji

se mijenjaju svaka dva do tri sata. Tijekom vježbe kad brod plovi brzinom od deset do dvanaest milja, more "valja" cijelo vrijeme, treba pratiti kretanje broda i stanje mora kako bi se odabrao najbolji trenutak za ispaljenje. Samo jednim stiskanjem papučice za okidanje, kaže Mario, ispaljiva se 50 metaka. "Buka kod ispaljenja je zaglušujuća, brod se nagne ustranu, a ti moraš ostati miran. Tu adrenalina odradi svoje. Svaki put kad se gađa, doživljaj je jednako snažan kao i prvi put. Grmljavina koju top proizvede kod ispaljenja, koliko god je očekivali, uvijek vas stresa," kaže Mario. Kako bi nam najbolje opisao kako to izgleda biti topnik na krmenom topu kazao je: "To je kao kad se vozite autobusom, svi putnici su u autobusu, a vi se vozite na krovu." Za sve vještine koje topnik mora imati najvažnija je praksa, redovito uvježbavanje i naravno želja za učenjem, a s motiviranim ljudima zadovoljstvo je raditi, kaže nam stožerni narednik Števanja. Ma koliko tehnologije napredovale i razvijali se oružni sustavi i dalje će nam zasigurno prva asocijacija na ratni brod biti topovi koji jesu i bit će važan dio brodske naoružanja. ■

OBUKA ZSS-A

BLISKA BRZI NAPAD I

Petra KOSTANJŠAK, D. K., snimio Josip KOPI

BORBA

PRECIZNA PRIMJENA SILE

“NAJUČINKOVITIJU JE NAČIN OBUZDAVANJA PROTIVNIKA U BLISKOJ BORBI KORIŠTENJE RASPOLOŽIVOG ORUŽJA INTEGRIRANO S TEHNIKAMA BORILAČKIH VJEŠTINA. ISTODOBNO, OBUKA U BLISKOJ BORBI S ELEMENTIMA BORILAČKIH VJEŠTINA IZGRAĐUJE HRABROST, SAMODISCIPLINU, POVJERENJE, POŠTIVANJE, NESEBIČNU SLUŽBU I DUH POSTROJBE,” ZAKLJUČIO JE INSTRUKTOR GRUPE ZA OBUKU ZSS-a

Pripadnici Grupe za obuku Zapovjedništva specijalnih snaga u vojarni “Drgomalj” u Delnicama u drugom su dijelu veljače provodili obuku iz bliske borbe. Bliska borba taktička je koncepcija u kojoj se dva ili više boraca, naoružani ili nenaoružani, upuštaju u borbu na blizinu, što zahtijeva brzi napad i preciznu primjenu smrtonosne sile. Kako nam je objasnio instruktor Grupe za obuku koji je poučavao polaznike tehnikama borbe, operativci moraju biti vješti sa svojim oružjem te biti sposobni donijeti brzu odluku kako bi smanjili moguće slučajne žrtve.

I sami smo se uvjerali kako bliska borba može izgledati jer je i obuka djelovala prilično realistično, a to je, uostalom, bio i cilj. Spomenuta se kompleksna obuka pojedinaca i postrojbe provodi u svim vremenskim uvjetima, danju i noću, te u svim terenskim uvjetima i na svim podlogama, a koliko god je moguće koristi se pravo naoružanje i oprema. Borbena obuka ključna je za operativce specijalnih snaga. Osim osposobljenosti u rukovanju oružjem, moraju biti vješti u primjeni tehnika borilačkih vještina, koje, uz uporabu hladnog oružja poput noževa, štapova ili metalnih šipki, nadopunjuju sustav bliske borbe.

PRVA RAZINA OBUKE

“Najveća bi pogreška u bliskoj borbi bila površnost pa se u ZSS-u velika pažnja posvećuje kompleksnosti te obuke,” kaže instruktor. Program obuke odrađuje se kroz tri osnovne razine. Prva obuhvaća osnove goloruke borbe iz borilačkih vještina. U nju spadaju tehnike padova i kotrljanja koje se, osim za ublažavanje pada, mogu koristiti da se osoba iz bilo kojeg borbenog stava može brzo spustiti izvan protivnikova vidokruga. “Kad osjeti da bi mogao biti opažen, operativac može uporabiti direktan pad tijela na zemlju i nestati iz vidne razine,” naglašava instruktor dok polaznici vježbaju padove.

Na obuci se uče i tehnike korištenja ruku, nogu, glave i tijela, te vlastitog oružja poput zubi i noktiju u svrhu blokiranja, zaustavljanja ili onesposobljavanja protivnika. Uče se udarci za izvođenje s male udaljenosti, iz mrtvih kutova, kao i korištenje udaračkih

OBUKA ZSS-A

tehnika za određene dijelove tijela – tzv. vitalne točke ili mete. Na red zatim dolaze tehnike poluga, gušenja i bacanja protivnika u borbi. Kako ističe naš sugovornik, grlo je, uz genitalije i oči, jedna od najranjivijih točaka pa je tako i glavna meta kad je u pitanju bliska borba. Cilj tih udaraca je onesposobiti, zaustaviti, paralizirati ili oboriti protivnika. Na toj razini obuke operativci specijalnih snaga uče i kako reagirati kad ih protivnik uhvati ili drži za ekstremitete ili za tijelo.

DRUGA RAZINA

Druga razina obuke obuhvaća tehnike naučene u prvom dijelu, ali s punom vojnom opremom i naoružanjem. I dok se prvi dio događao u dvorani, u drugom dijelu polaznici izlaze na otvoreni teren. Na toj razini ključno postaje promatranje okoline i određivanje učinkovite metode prikladne za operaciju u realističnom prostoru. Operativci uče kako ispravno izabrati primjenu smrtonosne i nesmrtonosne sile. Postoji niz situacija i misija te potencijalnih scenarija u kojima se moraju znati pravila. Ona potiču potrebu za obukom o svakom aspektu primjene sile jer bi bez toga operativac u određenoj situaciji mogao pretjerati ili neučinkovito reagirati. Primjerice: reakcija operativca kad protivnik uhvati njegovu jurišnu pušku može biti prelazak na sekundarno oružje kao što je nož uz primjenu smrtonosne sile ili oslobađanje od hvata s pomoću tehnika boričkih vještina bez primjene smrtonosne sile.

“Kad se operativac specijalnih snaga nađe u zadaćama preciznog čišćenja prostorija u operacijama urbanog ratovanja i kreće se prema svojoj točki dominacije, na tom putu nailazi na protivnika kojeg mora procijeniti. Gdje su mu ruke? Ima li oružje i kakav je njegov stav? Je li nervozan, uplašen ili je u stavu spremnom za napad? O tome je li riječ o prijetnji ili ne, ovisit će tehnika kojom će se operativac koristiti prilikom kretanja,” opisuje instruktor dok polaznici u parovima pokazuju vještine koje su svladali – kako se obraniti od

protivnika koji ih napada nožem i istodobno odraditi protunapad. Na toj razini do izražaja dolazi obučenosť u tehnikama boričkih vještina s uporabom oružja. Operativac mora reagirati na ispravan način, a svoju će reakciju prilagoditi protivnikovoj veličini, starosti i spolu. Oružje može koristiti za blokiranje napadača, izvođenje tehnike udaraca, poluga ili bacanja ili za eliminiranje prijetnje uporabom vatrenog oružja.

TREĆA RAZINA

Operativci na toj razini uče kako bilo koji predmet iz okoline prilagoditi kao oružje, a možda je najbolji primjer štap koji se kao svestrano pomagalo može pronaći gotovo bilo gdje. Njegova namjena kreće se od jednostavne kontrole zarobljenika pa do smrtonosne borbe. Na popis se mogu dodati i pijesak, kamenje ili tekućina bačena protivniku u oči, kao i bilo koje drugo improvizirano oružje. Mogućnosti ovise o obuci, ali i o oštroumnosti i snalažljivosti samog operativca. U program obuke iz bliske borbe spada i vještina brzog penjanja i neopaženog svladavanja zapreka, rukovanje nožem i goloruka obrana od noža ili drugih vrsta oružja. Također, tu je i obuka u prikradanju protivniku, a ta je sposobnost, primjerice, važna za izvršenje zadaća kod kojih je potrebno uklanjanje stražara. ■

HR BROST, SAMODISCIPLINA I D H POSTROJBE

Na samom kraju zapovjednik Grupe za obuku ZSS-a polaznicima je uručio potvrde o završetku obuke te im čestitao na usvojenom znanju i vještinama: “Usvojili ste temelje bliske borbe, a sad to treba razvijati sukladno planovima.” Nakon uručjenja, instruktor je svojim polaznicima poručio kako su dobro radili, ali da je pred njima još puno vježbe i rada. “Ova borbena umijeća zapravo su dio vojne sposobnosti. Najučinkovitiji je način obuzdavanja protivnika u bliskoj borbi korištenje raspoloživog oružja integrirano s tehnikama boričkih vještina. Istodobno, obuka u bliskoj borbi s elementima boričkih vještina izgrađuje hrabrost, samodisciplinu, povjerenje, poštivanje, nesebičnu službu i duh postrojbe,” zaključio je instruktor Grupe za obuku ZSS-a.

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Foto: Tomislav Brandt

Na Hrvatskom vojnom učilištu održana je 3. sjednica Povjerenstva za izradu Nacrta prijedloga strategije nacionalne sigurnosti. Presentacija završnog Nacrta očekuje se u lipnju, a usvajanje dokumenta u Hrvatskom saboru u srpnju ove godine... Dokument će se temeljiti na značajnim promjenama u paradigmi sigurnosti koje su nastupile od 2002. kad je usvojena zadnja Strategija nacionalne sigurnosti, kao i na suvremenom poimanju sigurnosti i sigurnosnog sustava...

njim povezanog zakona o sustavu domovinske sigurnosti. "Iznimno nam je stalo da se u raspravu uključi cjelokupna zainteresirana javnost, oporba i općenito svi oni koji mogu pridonijeti kvaliteti i suvremenim rješenjima u području nacionalne i domovinske sigurnosti Republike Hrvatske. Za sve nas važno je da dokumenti koje ćemo predložiti Hrvatskom saboru na usvajanje budu što kvalitetniji i, što je važno, ostvarivi. Nacionalna sigurnost stvar je nacionalnog interesa Hrvatske i svih njezinih građana" rekao je ministar Krstičević u izjavi za medije nakon sjednice.

Od osnivanja Povjerenstva intenzivno se radi na pripremi strateških dokumenata: strategije nacionalne sigurnosti i zakona o sustavu domovinske sigurnosti. Današnji sastanak treći je po redu sastanak Povjerenstva, uz koje su također održane i tri radionice radnih skupina za izradu nacrta prijedloga tih strateških dokumenata. Cjelokupan proces izrade dokumenata prožet je i nizom svakodnevnih ciljanih sastanaka i konzultacija. Proces izrade odvija se prema planiranoj dinamici, a u skladu s najavama i uzimajući u obzir kompleksnost procesa i velik interes javnosti, planirano je da će dokumenti do kraja travnja i tijekom svibnja biti raspoloživi i za javnu raspravu te e-savjetovanje. Dat će se tako mogućnost referiranja, kritika i sugestija svima koji smatraju da njihova promišljanja mogu poboljšati navedene strateške dokumente.

DOMAGOJ VLAHOVIĆ

PREZENTACIJA PRVOG NACRTA PRIJEDLOGA STRATEGIJE NACIONALNE SIGURNOSTI

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" održana je 7. ožujka 3. sjednica Povjerenstva za izradu Nacrta prijedloga strategije nacionalne sigurnosti. Povjerenstvo je osnovano odlukom Vlade Republike Hrvatske 3. studenog 2016., a u njega su delegirani kompetentni djelatnici iz sastava ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave, Ureda Predsjednice RH, sigurnosno-obavještajnog sustava RH i drugih tijela. Sjednicom je predsjedao nositelj izrade Nacrta prijedloga strategije nacionalne sigurnosti potpredsjednik Vlade i ministar obrane Republike Hrvatske Damir Krstičević, a sudjelovali su i savjetnica Predsjednice Republike za obranu i nacionalnu sigurnost Maja Čavlović, predsjednik Odbora za obranu Hrvatskog sabora Igor Dragovan, predsjednik Odbora za javnsku politiku Hrvatskog sabora Miro Kovač, načelnik Glavnog stožera OSRH general zborna Mirko Šundov i drugi.

U fokusu sjednice bila je prezentacija prvog Nacrta prijedloga strategije koju je iznio ministar Krstičević. Presentacija završnog Nacrta očekuje se u lipnju, a usvajanje dokumenta u Hrvatskom saboru u srpnju ove godine. Dokument će se temeljiti na značajnim promjenama u paradigmi sigurnosti koje su nastupile od 2002. kad je usvojena zadnja Strategija nacionalne sigurnosti, kao i na suvremenom poimanju sigurnosti i sigurnosnog sustava. U skladu s tim, promijenjen je i pristup izradi nove strategije, i to po sadržaju, strukturi i nositeljima. Nadalje, nova strategija nacionalne sigurnosti definirat će i razvoj koncepta domovinske sigurnosti te s

Foto: Tomislav Brandt

Na izradi strateških dokumenata angažirano je oko 150 osoba: od ministara, savjetnika, pomoćnika ministara, državnih tajnika, ravnatelja agencija, sveučilišnih profesora, novinara i drugih stručnjaka. Uključeni su u izradu kao članovi Povjerenstva ili radnih skupina sukladno svojim sektorima, područjima interesa ili znanstvenim kompetencijama. Cijeli proces prate i gotovo sva ministarstva.

➔ SJEĆANJE IZ DOMOVINSKOG RATA

Dan napada na policijsku postaju u Pakracu, 1. ožujka 1991., ostaje zabilježen kao jedan od prijelomnih događaja s početka Domovinskog rata na tom području. Ljerka Pavković tada je bila medicinska sestra koja sa suprugom i dvjema djevojčicama živi u Pakracu, a radi u nekoliko kilometara udaljenom Lipiku, u Specijalnoj bolnici za rehabilitaciju. Danas, sjećanja na to vrijeme košmarna su, nadiru nekom svojom snagom, u fragmen-tima, i otimaju se pokušajima krono-loškog redanja. S jedne strane ostaje

Ljerka Pavković je jedna od osnivačica i predsjednica Udruge medicinskih sestara i tehničara iz Domovinskog rata koja djeluje u okviru Hrvatske udruge medicinskih sestara. Ljerkina ratna priča traje od 19. kolovoza 1991. do srpnja 1992., a bila je sudionik ratnih događanja na pakračkom području. Pakrac se tijekom tog vremena grčevito bori, nedaleke Kusunje postaju poprište užasa, Lipik pada da bi ubrzo zatim postao prvi i do Oluje jedini u ratu oslobođeni hrvatski grad. Iz Ljerkine perspektive to je vrijeme u kojem je, džepova punih zavoja, ziherica i sanitetskog materijala puzala kanalima tražeći ranjenog, nebrojeno puta istrčavala iz skloništa kad god je čula da je vani netko jauknuo ili saznala da je netko ranjen i pokušavala pomoći ljudima kojima broja ne zna...

Ljerka Pavković je jedna od osnivačica i predsjednica Udruge medicinskih sestara i tehničara iz Domovinskog rata koja djeluje u okviru Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS). Osnovana je u Vukovaru 12. studenog 2016., a razlog njezina osnivanja i cilj aktivnosti jest objediniti podatke te ukazati na povijesnu istinu o sudjelovanju i doprinosu medicinskih sestara koje su bile sudionice Domovinskog rata, a čiji rad u društvu do danas nije niti prepoznat, niti valoriziran. Ljerka Pavković aktivno je uključena u palijativnu skrb i član je radne skupine za razvoj strategije za skrb branitelja čiji dio su i medicinske sestre i tehničari Domovinskog rata. Danas je glavna medicinska sestra i pomoćnica ravnatelja za sestrinstvo u Specijalnoj bolnici za rehabilitaciju u Lipiku, a tijekom Domovinskog rata bila je sudionik ratnih događanja na pakračkom području.

LJERKINA RATNA PRIČA

zapamćen osjećaj rata koji nadolazi, nejasne noćne pucnjave u daljini, huškački velikosrpski grafiti ispisani u tajnosti preko noći na zidovima kuća, pa podmetanja eksploziva pod hrvatske kuće, iznenadne poslijeponoćne detonacije, barikade, napetost pa nekoliko dana utiha, pa opet barikade, otmice, kolona vojnih vozila, tenkova, kamiona, pinzgauera koja tutnji cestom preko Pakraca i Lipika prema Okučanima, nelagoda, nepovjerenje, strah, glasine – a s druge je strane voćnjak koji treba orezati, i vrt u kojem dolazi vrijeme sijanja pa berbe, i kuća koju grade, a mala treba krenuti u školu, i oprano rublje treba ispeglati. S druge je strane život koji se žilavo opire branama, koji želi dalje teći i trajati svojim predvidljivim redom, koji svoje utočište nalazi i u među susjedima tada tako često izgovaranoj rečenici: "Ma neće ovdje zaratiti." I Ljerka je nerijetko tu rečenicu izgovarala u to vrijeme dok je, kao brižna medicinska sestra u lipičkoj bolnici, smirivala i tješila uznemirene i nepokretne bolesnike.

ALI ZARATILO JE.

Ljerka nije vojnik ni vojni strateg. Ona ne zna po zvuku iz daljine razlikovati kalibar cijevi iz koje se puca, niti zna kako se stiže obruč i priprema napad na naseljeno mjesto. Ona je bila mama i medicinska sestra. Večer uoči žestokog napada na Pakrac ona pamti po tome što je peglala rublje, pa ga je opeglanog

Lada PULJIZEVIĆ, fotografije: osobna arhiva

složila u ormare – sve, osim trenirki svojih djevojčica koje je ostavila na stolici. "Jednostavno, imala sam osjećaj da mi moraju biti tu, da trebaju biti spremne, pri ruci, za dohvatit' i bježat'. Kao da sam znala što će biti. Osjećaj..." kaže. Nekoliko sati poslije, u noći je nešto *grunulo*, pa je krenula pucnjava u daljini, a onda su eksplozije bile sve bliže i žešće. Bio je 19. kolovoza 1991. "Bilo je rano jutro, svitanje, bljeskalo je s područja grada u kojem su živjeli Srbi, pucali su na dio gdje živi hrvatsko stanovništvo. To je bilo prvi put. Poslije smo saznali da je tamo bila JNA već neko vrijeme, ali oni su o tome šutjeli. Taj je dan bio kao u nekakvom filmu: pobjegli smo u podrum, šutjeli smo, iščekivali i pitali se što nas sada čeka. I sljedećih je dana nastavilo pucanje. Gađali su po hrvatskim dijelovima, koristili su topništvo, pogotke su dobivale kuće, crkva."

Bilo je nemoguće u tim uvjetima probijati se od Pakraca do lipičke bolnice, desetak puta do evakuacije lipičke bolnice krajem rujna 1991. – no, gdje god da je, Ljerka je medicinska sestra. Prvi čovjek kojeg je ranjenog spašavala bio je njezin otac. "Prvi ranjenik za kojeg znam bio je baš moj otac. Bio je ranjen u bedro, ja sam ga zbrinula, stavila prvi zavoj i uspjeli smo ga susjedovim autom prebaciti u bolnicu Pakrac. Napadi su postajali sve žešći i to baš na bolnicu, tako da je moj otac nakon dva dana vraćen neobrađen jer je bilo puno ranjenih, onih koji su bili u težem stanju, nije došao na red. Pripremala se evakuacija pakračke bolnice."

Nakon oca spašava susjeda, pa je zovu jer je malo dalje ranjena neka žena, pa usred noći "hitno, hitno,

zovite Ljerku, Laci je ranjen u srce!". U danima koji slijede nakon prvog napada na Pakrac, Ljerka je i medicinska sestra, i liječnik, često i vozač. Liječnički timovi i sanitetska vozila koji postoje na ovom području predaleko su, pod granatama ne mogu doći do ranjenih, ne rade ni telefoni pa zato Ljerka postaje ona koju se prvu zove upomoć. "Bili smo smješteni u jednom podrumu gdje nas je bilo tridesetak, ali ljudi su znali da je tu neka medicinska sestra i dolazili su kad je zatrebala pomoć. Dođu pješke, nismo imala vezu, nikakvu motorolu, ja uzimam ono što imam uz sebe, nije tada bila ni sanitetska torbica, i onda me vode na mjesto gdje je ranjenik. Išla sam noseći u džepovima ono što sam imala i mogla dohvatiti od sanitetskog materijala. Prvo pitam gdje je pogođen i krvari li jako, po tome pokušavam predvidjeti težinu ozljede. Ako je to kilometar daleko, onda kažem da trebamo organizirati prijevoz. Često smo puta odlazili kod nekog od susjeda i molili da nas preveze." Nije bilo zavoja, udloga za imobilizaciju, lijekova, nije bilo sanitetskog prijevoza. "Da bismo došli do ranjenika puzali smo po kanalima, pretrčavali skrivajući se, od ugla do ugla. I onda, kad dođem do ranjenika gledam kakvo je krvarenje, ako je jako, onda ga zaustavljam s onim što imam, ako imam zavoj dobro, a ako nemam, onda trgam maramu, majicu. Gledaš po prostoriji što bi moglo poslužiti, smiruješ obitelj. Kad bi netko bio ranjen, bilo je tu puno buke, vike, cike, panike, trebalo ih je smirivati i istodobno zbrinjavati ranjenika. Onda bi ga stavili u neki auto da ga prevezemo do bolnice. Vozili smo ih seoskim putevima, kroz Banovac, Obrijež, prema Kutini. Često nam je bilo najvažnije ranjenika izvući iz Pakraca i doći do Obriježi, a ondje bi već bio netko tko je preuzimao." Ranjenici su najčešće bili prebacivani u bolnicu u Kutinu. Kad god je mogla, Ljerka bi ih pratila. Bila je to prilika da u povratku, bar nakratko, posjeti svoju djecu koja su tamo bila smještena kod rodbine. "To mi je bilo najteže: spavale su svaka držeći jedan kraj moje spavačice, da im budem bliže. A ja sam stalno ponovno odlazila uvjeravajući se kako će sve to brzo završiti, eto, samo što nije...ali potrajalo je." Ljerkina ratna priča traje od 19. kolovoza 1991. do srpnja 1992. Pakrac se tijekom tog vremena grčevito bori, nedaleke Kusonje postaju poprište užasa, Lipik pada da bi ubrzo zatim postao prvi i do Oluje jedini u ratu oslobođeni hrvatski grad. Iz Ljerkine perspektive to je vrijeme u kojem je, džepova punih zavoja, zihERICA i sanitetskog materijala

puzala kanalima tražeći ranjenog, nebrojeno puta istrčavala iz skloništa kad god je čula da je vani netko jauknuo ili saznala da je netko ranjen i pokušavala pomoći ljudima kojima broja ne zna. Tad je nosila svoje treće dijete, no nije odustajala od odluke da spašava stradalnike. To je vrijeme u kojem se dogodio i jedan od iznenadnih napada kojih se najviše užasavala. "Početak travnja. Izletila sam iz kuće. Tata je ležao dvadesetak metara od kuće. Bio je to iznenađan minobacački napad. Trčala sam, mislila sam da ću ipak uspeti nešto pomoći – toliko sam prije pomogla. Trčala sam, vidim da leži. Nikoga nije bilo pored, ležao je potruške i imao je obje ruke zgrčene, pune zemlje. Da je imao kacigu, možda bi preživio." Tri mjeseca poslije, u srpnju 1992., rodila je treću djevojčicu, a nakon šest mjeseci, početkom 1993., vraća se svojem poslu u lipičku bolnicu gdje radi i danas. ■

Predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović sudjelovala je 1. ožujka u Pakracu na obilježavanju 26. obljetnice početka Domovinskog rata te se pridružila i Mimohodu pobjednika. Predsjednica je u Pakracu obišla i Gradsku bolnicu gdje je otkrila spomen-ploču kao zahvalu i sjećanje na sve medicinske sestre i tehničare, sudionike Domovinskog rata grada Pakraca, koji su u vihoru ratnih događanja pokazali svoju profesionalnost, humanost i hrabrost.

➔ NAJBOLJI VOJNIK I DOČASNIK

SVOJIM PRIMJERIMA DAJ

Najbolji vojnici i dočasnici mjeseca svoju profesionalnost i poštivnost pokazuju ne samo na svojim dužnostima, nego i u civilnom okruženju. Svojim primjerima potiču i ostale kolege da naprave korak više u dodatnom razvoju i promociji ugleda Oružanih snaga i na tome im čestitamo...

DESETNIK DALIBOR VONDRA -

DOČASNIK ZA PRIKUPLJANJE U SATNIJI
ZA DUBINSKO IZVIĐANJE/SOD

Desetnik Vondra je dočasnik koji u svakom trenutku pokazuje karakteristike pravog dočasnika koji je taktički i tehnički stručnjak, samoinicijativan, pouzdan i poštivan. Poštivnost je pokazao na osobnom primjeru kad se u jutarnjim satima prilikom puta na posao zatekao na mjestu gdje se dogodila nesreća. Poštivno i bez predomišljanja skočio je u vodu i spasio nesretnog vozača mopeda od utapanja u krateru koji je izazvala eksplozija toplovođa, iako je policija već bila na mjestu nesreće. Aktivni je sudionik svih glavnih obučnih događaja svoje postrojbe i svoje izvidničke skupine. Uz sve to pripremao se i za sudjelovanje na najelitnijem međunarodnom vojnosportskom natjecanju u RH "Prvi za Hrvatsku - 2016." na kojem je osvojio treće mjesto. Poslije ovog natjecanja desetnik Vondra sudjeluje u sastavu ekipe SOD-a na natjecanju OSRH iz orijentacijskog trčanja gdje u sastavu ekipe osvaja prvo mjesto, a ubrzo potom kao član ekipe SOD-a na najbolji način prezentira Oružane snage RH na međunarodnom natjecanju "Najbolja desetina" u Republici Sloveniji.

POZORNICA IVA BASTALIĆ -

STRIJELAC U 2. MEHANIZIRANOJ BOJNI
GROMOVI, GMBR-a

Pozornica Bastalić je dugogodišnja instruktorica u fonolaboratoriju za engleski jezik gdje je svojim nesebičnim pristupom uvelike pridonijela da pripadnici 2. mehanizirane bojne Gromovi imaju zavidne rezultate na testiranjima engleskog jezika. Upravo su rezultati na testiranjima najbolji pokazatelj njezina rada i zalaganja. Njezino znanje oko korištenja i održavanja informatičke opreme u fonolaboratoriju za engleski jezik uvelike odražava njezin pristup prema radu i doprinosu spremnosti cijele postrojbe. Pozornica Iva Bastalić u svakom trenutku daje mnogo više nego se od nje traži, težeći da sve zadatke izvrši na najbolji, najsigurniji i najbrži mogući način. Njezina svestranost uvelike utječe i na ostale pripadnike postrojbe dajući im dodatnu motivaciju za rad.

Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general zbora Mirko Šundov potkraj veljače uručio je priznanja najboljim vojnicima i dočasnima Oružanih snaga za studeni i prosinac 2016., i siječanj 2017. Svečanost je u pratnji prvog dočasnika Oružanih snaga RH časničkog namjesnika Marija Mateljića i prvih dočasnika postrojbi iz kojih dolaze nagrađeni organizirana u prostorijama Glavnog stožera Oružanih snaga u Zagrebu, a priznanja za izvanredne rezultate postignute u svojem radu primili su najbolja vojnika studenog 2016. pozornica Iva Bastalić, najbolji dočasnik studenog 2016. desetnik Dalibor Vondra, najbolja dočasnica prosinca 2016. stožerna narednica Lenka Buće, najbolji dočasnik siječnja 2017. desetnik Josip Čačija i najbolji vojnici siječnja 2017. vojnici Ivan Paleško. Petero spomenutih pripadnika OSRH pri-

znanja su dobili za profesionalan, predan i savjestan rad u svojim postrojbama, ali i u međunarodnim aktivnostima Oružanih snaga RH u kojima su sudjelovali. General Šundov je istaknuo važnost nastavka odabira najboljeg vojnika i dočasnika na razini Oružanih snaga RH, ali i potrebu za informiranjem šireg sastava u okviru OSRH o iznimnim doprinosima i naporima koje čine ovakvi vojnici i dočasnici. "U tom smislu važan je doprinos svakog pojedinca koji pokazuje iznimnu poštivnost tijekom pomoći civilnom društvu kao što su primjeri vojnika Ivana Paleška ili narednika Dalibora Vondre koji su pomogli u spašavanju civilnih nesrećenih osoba," rekao je general Šundov te je spomenuo napore koji se ulažu u poboljšanje uvjeta života i rada vojnika u postrojbama OSRH, ali i naglasio da značajnu ulogu u

OJL, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

U DODATNU MOTIVACIJU

STOŽERNA NAREDNICA LENKA BUČE -
OPERATIVNA DOČASNICA U ZAPOVJEDNIŠTVU
HRVATSKE RATNE MORNARICE, N-3

Tijekom pripreme i provedbe konferencije Vojnog odbora NATO-a koja je održana u rujnu prošle godine, stožerna narednica Lenka Buče sudjelovala je u planiranju, pripremi i provedbi svih protokolarnih aktivnosti s posebnim naglaskom na protokolarne svečanosti. Stožerna narednica Buče je, među ostalim, bila u ulozi moderatora na engleskom i francuskom jeziku tijekom svečanog otvaranja konferencije i službenih večera. Svoju elokventnost i jezičnu sposobnost, govoreći tri strana jezika, na najbolji način pokazala je i kao domaćica i službena prevoditeljica tijekom službenog programa za supruge načelnika glavnih stožera za vrijeme trajanja konferencije. Osim toga bila je i turistički pratitelj i vodič na turističkoj plovidbi svih sudionika konferencije. Potkraj studenog u Splitu je održana Konferencija načelnika glavnih stožera Američko-jadranske povelje (A5). Stožerna narednica Buče sudjelovala je u planiranju, pripremi i provedbi aktivnosti konferencije. Za njezin doprinos i rad odlikovao ju je i ministar obrane Republike Francuske.

VOJNIK IVAN PALEŠKO - PUŠKOSTROJNIČAR U 3. MEHANIZIRANOJ BOJNI
PAUCI, HRVATSKA KOPNENA VOJSKA- GMBR

Svojim radom, znanjem i zalaganjem vojnik Ivan Paleško dostigao je razinu sposobnosti za obnašanje dužnosti višeg ustrojbenog mjesta te je zbog toga predložen kao kandidat IRV-a. U provedenim pripremama za testiranje i mogućnost odlaska na Izobrazbu za razvoj vođa na razini brigade bio je među najboljim vojnicima.

Kao posebnu okolnost zbog koje je i predložen za ovako prestižno priznanje jest njegova požrtvornost i predanost kao pripadnika OSRH tijekom nesretnog događaja: 27. siječnja 2017. postrojba se vraćala s počasti preminulom hrvatskom branitelju. U tom trenutku na Jadranskoj magistrali u mjestu Žaborić na skretanju prema Jadrtovcu dogodila se prometna nezgoda. Sudarila su se dva civilna vozila te su ozlijeđeni jedan od vozača i dva putnika, svi su bili pri svijesti. Točno u tom trenutku na magistrali su se pojavili i pripadnici 3. mehanizirane bojne - Pauci.

Među njima se svojom pribranošću posebno istaknuo vojnik Ivan Paleško pružajući pomoć sudionicima sudara. Na zadnjem sjedalu vozila bila je unesrećena osoba kojoj je vojnik Paleško pružao prvu pomoć do dolaska Hitne pomoći te im je prenio informacije o stanju ozlijeđene osobe i zajedno s njima unesrećenu iznio iz vozila i prenio do vozila Hitne pomoći. Svojom je reakcijom pokazao da i u takvim stresnim situacijama ostaje pribran i donosi dobre i pravodobne odluke. Time je pridonio ne samo svojoj postrojbici već cjelokupnom ugledu Oružanih snaga RH u civilnom društvu.

DESETNIK JOSIP ČAČIJA - MOTRITELJ U HRVATSKOJ RATNOJ
MORNARICI / BOJNA OSMIO / 1. SATNIJA

Tijekom siječnja 2017. desetnik Josip Čačija vratio se u postrojbicu obogaćen iskustvom koje je stekao u 2. HRVCON AVPD timu. Naš AVPD tim, visokoobučeni tim za zaštitu brodova, boravio je od sredine listopada 2016. na trgovačkom brodu MSM Douro koji je u sklopu *World Food Program* (WFP) ovlašten vodama Somalije prevoziti humanitarnu pomoć i hranu stanovništvu. Zadaće AVPD tima, koji se nalazio na brodu tijekom plovidbe, prilikom posjeta lukama i u područjima baziranja, bile su prevencija, odvratanje, osiguravanje i zaštita broda od piratskih napadača, otmice i pljačke. Za vrijeme trajanja misije preplavljeno je više tisuća nautičkih milja i prevezeno više od deset tisuća tona hrane i humanitarne pomoći. Desetnik Čačija dao je velik doprinos uspješnoj provedbi zadaće AVPD tima. Upravo je on odabran kao pojedinac koji se istaknuo kao prvi među jednakima. Zapovjednik AVPD tima i kolege istaknuli su ga kao najboljeg. Istaknut je njegov trud i zalaganje na preduputnoj obuci za MVO i tijekom provedbe zadaće na operaciji EU NAVFOR Somalija - ATALANTA u području luka Berbera, Bosaso, Mogadišu i vodama Somalije u Indijskom oceanu. Bio je član sigurnosnog tima, a posebno se istaknuo u provedbi zadaća na najvećoj profesionalnoj razini. U svakom je trenutku bio zapovjedniku na raspolaganju te spreman pomoći svojim kolegama u svim situacijama. Istaknut je kao pošten, dosljedan i od velike koristi za timski rad što je jedna od najbitnijih karakteristika u ovako zahtjevnoj zadaći. Ostavljao je dojam dočasnika u kojeg se može u potpunosti pouzdati.

profesionalnom razvoju, obuci i informiranju tih vojnika ima upravo dočasnički lanac potpore na svim razinama vođenja i zapovijedanja u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prvi dočasnik Oružanih snaga RH časnički namjesnik Mario Mateljić u toj je prigodi istaknuo kako je posebnost odabira zastupljenost različitih kategorija vojnika i dočasnika (od vrlo iskusnih s više od 20 godina službe do onih sa svega tri godine službe). Istaknuo je da su svi oni svojim djelima pokazali da su najbolji te su svoju profesionalnost i požrtvornost u provedbi zadaća pokazali ne samo na svojim dužnostima nego i u civilnom okruženju. ■

**MINISTARSTVO OBRANE
REPUBLIKE HRVATSKE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15 i 50/16) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15 i 14/17), raspisuje se

J A V N I N A T J E Č A J

ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2017./2018. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 10 kandidata/kinja, upisanih u prvu godinu sveučilišnog preddiplomskog i diplomskog studija (3+2 god.) na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Aeronautika – vojni pilot – do 10 kadeta.

Rok za podnošenje prijava je **7. travnja 2017.**

Prijave se podnose područnim odsjecima za poslove obrane u kojima se kandidati/kinje nalaze u evidenciji vojnih obveznika odnosno područnim odsjecima za poslove obrane po mjestu prebivališta za kandidatkinje ili na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Zagreb, Illica 256b.

UVJETI KOJE MORAJU ISPUNJAVATI KANDIDATI/KINJE

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1995. godine ili poslije
- završena srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15 i 50/16)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2017.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice, rodnog lista, svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole ili uvjerenje o pohađanju srednje škole
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci
- potvrdu o upisanom prvom semestru u prvom upisnom roku u srpnju 2017. godine (dostavlja se nakon upisa na fakultet).

Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak sve kandidate/kinje koji su se prijavili u utvrđenom roku.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15 te Narodne novine, br. 42/14, 134/15 i 109/16) i posebno vrednovanje na selekcijskom letenju i pripremnom kampu.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija. Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog preddiplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima i odsjecima za poslove obrane.

MINISTARSTVO OBRANE
REPUBLIKE HRVATSKE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15 i 50/16) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15 i 14/17), raspisuje se

J A V N I N A T J E Č A J

ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2017./2018. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih u prvu godinu sveučilišnih preddiplomskih studija na:
SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- preddiplomski sveučilišni studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja
- preddiplomski sveučilišni studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja

Rok za podnošenje prijave je **12. svibnja 2017.**

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1995. godine ili poslije
- završena srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15 i 50/16)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2017.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15) koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidati/kinje se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno područnim odsjecima za poslove obrane u kojima se nalaze u evidenciji vojnih obveznika odnosno područnim odsjecima za poslove obrane po mjestu prebivališta za kandidatkinje ili na adresu: Ministarstvo obrane, Središnjica za upravljanje osobljem, Zagreb, Illica 256b.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2017.

U slučaju nepopunjenosti slobodnih mjesta na pojedinom studijskom programu nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskoj stranici www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2017. godine bit će pozvani na pripremni kamp. Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13 i 5/17).

Nakon završenog preddiplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima za poslove obrane i područnim odsjecima za poslove obrane.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Boeing

MH-139 KAO
NASLJEDNIK HUEYJA?

Boeing će na natječaju kojim američko zrakoplovstvo (USAF) namjerava zamijeniti višenamjenske helikoptere UH-1N Huey ponuditi MH-139, vojnu inačicu talijanskog (Leonardova) AW139, objavio je Jane's 6. ožujka. Iako precizne specifikacije koje će tražiti USAF još nisu poznate, Boeing i Leonardo vjeruju da će im MH-139 odgovarati i da će se u osnovnu konstrukciju moći ugraditi specifični vojni sustavi. Zasad se zna da će biti potrebna barem 84 helikoptera koja će moći prevoziti devet potpuno naoružanih i opremljenih vojnika na udaljenost od 225 nautičkih milja bez nadopune gorivom. AW139 ima potrebne američke certifikate, a proizvodi se u toj zemlji već deset godina, što smanjuje troškove nabave. Dvije tvrtke tvrde da će USAF-ova ušteda u razdoblju od 30 godina iznositi i milijardu dolara u odnosu na helikoptere konkurencije. Nadalje, u SAD-u civilnu inačicu koristi nekoliko policijskih, vatrogasnih i pograničnih službenih institucija. Ta će iskustva, kao i dizajn, pomoći zrakoplovstvu u održavanju helikoptera. Richard Lemaster iz Boeinga posebno je istaknuo pojednostavnjen pristup sustavima pogona, transmisije i avionike. USAF bi konačni zahtjev za ponude trebao objaviti u srpnju ove godine, pobjednik natječaja mogao bi biti objavljen 2018., a prve se isporuke očekuju 2020. godine. Protukandidat kombinaciji Boeing-Leonardo sigurno će biti Sikorsky s modelom HH-60U, koji je inačica Black Hawka, a svoje će ponude vjerojatno dati i Bell te Airbus.

D. VLAHOVIĆ

NOVE
ZA JAPANSKE

Jane's je krajem veljače objavio da je vrlo izgledno da će Japan biti prva zemlja koja će opremiti svoje dizelsko-električne podmornice s litij-ionskim baterijama. Razvojna tvrtka GS Yuasa iz Kyota i proizvođač sustava baterija priopćili su da će baterije biti postavljene na dvjema podmornicama klase Soryu koje su trenutačno u izgradnji za domaću ratnu mornaricu. U operativnoj uporabi japanske mornarice nalazi se osam podmornica te klase, a četiri su trenutačno u različitim fazama gradnje. Dvije su od potonjih, SS 511 i SS 512, predviđene za ulazak u mornaricu 2020. i 2021.

godine, i upravo će one biti opremljene litij-ionskim umjesto dosadašnjim olovno-kiselim baterijama i Stirling zračno-neovisnim propulzijskim sustavom (AIP).

Prema navodima tvrtke GS Yuasa proizvodnja baterija za dva broda započet će u tvornici u okrugu Shiga u ožujku 2017., a isporuka se očekuje se u kolovozu 2018. GS Yuasa počeo je razvijati litij-ionske baterije za podmornice 1990. U prvoj polovini 2000-ih tvrtka se pridružila istraživačko-razvojnom projektu japanskog Ministarstva obrane i brodograđevne kompanije Mitsubishi Heavy Industries, jednog

ODABRAN PROJEKTANT KANADSKOG JSS-A

Kanadska
vlada dodijelila je ugovor
vrijedan 230 milijuna dolara brodogra-

đevnoj tvrtki Seaspan iz Vancouvra za rad na oblikovnom rješenju i projektnoj dokumentaciji višenamjenskog transportnog broda JSS (Joint Support Ship) za kanadsku ratnu mornaricu. Ugovor su 28. veljače objavili ministri obrane te javnih usluga i nabave. Početak gradnje prvog JSS-a predviđen je u prvom dijelu 2018. godine. Višenamjenski transportni brodovi osiguravat će gorivo, streljivo, pričuvne dijelove, hranu i vodu za plovila kanadske ratne mornarice, ali i savezničke brodove. Dva

broda buduće klase Queenston zamijenit će dva starija transportna broda klase Protecteur koji su u operativnoj uporabi od 1969., odnosno 1970. godine. Također, krajem veljače održana je svečanost rezanja prvih limova čelika namijenjenog gradnji trećeg odobalnog ribarsko-istraživačkog broda (OFSV) koji se gradi za potrebe kanadske Obalne straže. Brodograđilište Seaspan trenutačno na svojim navozima ima sva tri OFSV-a u različitim fazama gradnje, a prvi je brod predviđen za isporuku početkom 2018. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Mitsubishi Heavy Industries

Foto: Royal Malaysian Navy

MALEZIJSKI LCS

Malezijska brodograđevna kompanija Boustead Naval Shipyard (BNS) krajem veljače položila je kobilicu obalnog borbenog broda SGPV-LCS (*Second Generation Patrol Vessel - Littoral Combat Ship*). Plovilo duljine 111 m i istisnine 3000 tona namijenjeno je malezijskoj Kraljevskoj ratnoj mornarici. To je drugi brod u klasi od šest naručenih, a ukupna je ugovorna vrijednost klase dvije milijarde dolara. Kobilica prvog broda u klasi položena je u ožujku 2016. i njegova se isporuka očekuje početkom 2019. godine.

Projekt obalnog borbenog broda proizlazi iz oblikovnog rješenja korveta Gowind 2500 francuskog brodograđevnog diva DCNS. Brodovi će biti naoružani s BAE Systemsovimi mornaričkim topom Mk3 kalibra 57 mm, dvama topovima Seahawk kalibra 30 mm tvrtke MSI-Defence i dvama trostrukim cijevima torpednog lansirnog sustava.

Kako bi bile osigurane potpune obrambene sposobnosti spomenutog plovila, Malezija je navodno odabrala Kongsbergove Naval Strike Missile (NSM) protubrodске rakete i VL Mica raketni sustav tvrtke MBDA.

M. PTIĆ GRŽELJ

od dvaju brodogradilišta (uz Kawasaki Shipbuilding Corporation) koja gradi podmornice klase Soryu. U japanskim stručnim krugovima nagađa se kako će GS Yuasa litij-ionskim baterijama opremiti i buduću klasu podmornica (*post-Soryu*).

Glavna brodograđevna obilježja podmornica klase Soryu jesu duljina 84 m, širina 9,1 m, gaz 8,5 m, uz površinsku istisninu 2900 t i podvodnu 4200 t. Podmornice klase Soryu nešto su veće od prethodnih 11 dizelsko-električnih podmornica klase Oyashio (duljine 81 m i podvodne istisnine 4000 t) upravo zbog

smještaja A Stirling zračno-neovisnog propulzijskog sustava kojima su opremljene. Zanimljiva ključna značajka novih podmornica jest ugradnja tzv. X kormila. Konfiguracija omogućuje individualno upravljanje svakom plohom kormila, a svrha je povećanje upravljivosti plovila posebno u plitkim priobalnim vodama. Dakako, novi kormilarski sustav tehnički je mnogo složeniji i teže je njime rukovati. Unatoč povećanim dimenzijama, potrebna je manja posada za upravljanje podmornicom, ukupno 65 članova.

M. PTIĆ GRŽELJ

PROJEKTILI ZA INDIJSKU VOJSKU

Defense News objavio je 1. ožujka da će Indija i Izrael zajednički razviti i proizvesti novi PZO projektil srednjeg dometa za potrebe KoV-a Indije u poslu vrijednom više od 2,5 milijarde dolara. Službeno priopćenje indijskog Ministarstva obrane navodi da će projektil nazvan MRSAM (*Medium-Range Surface-to-Air Missile*) proizvesti državna tvrtka Bharat Dynamics Limited u partnerstvu s državnim i privatnim

subjektima. Potpisivanje ugovora, u koji će biti uključen i izraelski IAI, očekuje se do kraja ožujka. Prema poznatim specifikacijama, projektil će moći obarati letjelice na udaljenostima od 50 do 70 kilometara. Indijske ga snage namjeravaju koristiti prije svega za potporu mehaniziranim kopnenim postrojbama koje djeluju u nizinskim, polupustinjskim i pustinjanskim područjima zemlje. Zamijenit će starija

oružja Kvadrat i OSA-AKM koja je sedamdesetih i osamdesetih godina Indija kupovala od Sovjetskog Saveza. Prema riječima umirovljenog generala indijske vojske Bhupindera Yadava, novi će sustav biti oko 80 % proizvod indijske tehnologije, ali ključne dijelove dat će izraelski partner. Indija je još 2008. započela nabavu gotovog projektila s navedenim značajkama, ali nitko od ponuđača nije uspješno odgovorio

Foto: IAI

na tražene specifikacije. MRSAM za kopnenu vojsku pridružit će se sličnim projektilima mornarice i ratnog zrakoplovstva.

D. VLAHOVIĆ

NIZ KANDIDATA ZA POLJSKI UAV

Poljsko Ministarstvo obrane zaprimilo je pisma namjere 15 tvrtki koje žele sudjelovati u natječaju za nabavu borbenih besposadnih letjelica (UAV) dugog doleta za poljske Oružane snage. Prema prijašnjim najavama iz Ministarstva, posao bi mogao biti vrijedan nekoliko milijardi zlot (1 zlot = 0,25 dolara), pa ne iznenađuje velik interes. Prve ponude podrazumijevaju *tehnološki dijalog* proizvođača i kupca, a potvrđeno je da su među zainteresiranim izraelski Elbit Systems i IAI, francuski MBDA i talijanski Leonardo. Tu su i domaće državne i privatne tvrtke: Stunner Consulting (zastupnik izraelskog Rafaela), PGZ, WZL 2, Institut za zrakoplovstvo, WB Electronics, Optimum-Tymiński, Belma, Poland-U.S. Operations, Yagal, Asseco Poland i Siltec. Neke od tih tvrtki razvijaju vlastite koncepte, a neke su predstavništva stranih *divova*. Još su prošle godine neki dužnosnici potvrdili da se u Poljskoj razmišlja o letjelicama kao što su MQ-9 Reaper (na fotografiji) i MQ-1C Gray Eagle (obje proizvodi američki General Atomics) i Hermes 900 (spomenuti Elbit).

D. VLAHOVIĆ

OPERATIVNE VIJETNAMSKE VARŠAVJANKE

Posljednje dvije dizelsko-električne podmornice klase Varšavjanka (Project 636M) ruske proizvodnje namijenjene vijetnamskoj ratnoj mornarici ušle su 1. ožujka u operativnu uporabu. Tim je povodom održana svečanost u mornaričkoj bazi Cam Ranh. Podmornice "Da Nang" (HQ 186) i "Bà Rịa-Tàu" (HQ 187) izgrađene su u brodogradilištu Admiralty u Sankt Petersburgu. Pridružile su se već četirima postojećim u klasi: "Hanoi" (HQ 182), "Ho Chi Minh City" (HQ 183), "Hai Phòng" (HQ 184) i "Khánh Hoà" (HQ 185). Prve dvije uvedene su u operativnu uporabu u siječnju i travnju 2014., a treća i četvrta tijekom 2015. Podmornice klase Varšavjanka poboljšane su inačice podmornica klase Kilo (Project 636), a uključuju moderniziranu tehnologiju smanjene

Foto: Vietnam Ministry of Defence

radarske zamjetljivosti trupa plovila i akustičnosti, povećan borbeni dommet te mogućnost napada na kopnene, površinske i podvodne ciljeve. Smatraju se jednim od najtiših na tržištu, a posebno su projektirane za protubrodsku i protupodmorničku borbu u priobalnim vo-

dama. Osnovne brodograđevne karakteristike trupa podmornica očituju se u istisnini 2300 t, maksimalnoj dubini ronjenja 350 m i doplovu 6000 NM uz posadu od 53 člana. U odnosu na podmornice izvornog projekta 636, trup im je produljen za dva građevna rebra, odnosno za 1,2 m. Podmornice Kilo imaju šest pramčanih torpednih cijevi kalibra 533 mm koje su namijenjene paljbi protubrodskih i protupodmorničkih teških torpeda serije TEST-71. Vijetnamska vlada potpisala je ugovor o gradnji šest podmornica kao i obuci posade krajem 2009. Ugovor je vrijedan oko dvije milijarde dolara, a dostavljene su u svojoj standardnoj konfiguraciji uključujući opremljenost raketnim sustavom Klub (SS-N-27 Sizzler).

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: USAF

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

objavljuje

POZIV
ZA UVOĐENJE U VOJNU EVIDENCIJU

Temeljem članka 21. i 22. Zakona o obrani ("Narodne novine", br. 73/13, 75/15 i 27/16) POZIVAMO SVE MUŠKE OSOBE, HRVATSKE DRŽAVLJANE, ROĐENE 1999. GODINE I STARIJIH GODIŠTA KOJI DOSAD NISU UVEDENI U VOJNU EVIDENCIJU, **da se radi uvođenja u vojnu evidenciju jave u područni odsjek za poslove obrane prema mjestu prebivališta.**

Svi pozvani obvezni su se odazvati, a eventualnu spriječenost osobno ili putem roditelja ili članova uže obitelji opravdati područnom odsjeku za poslove obrane.

Radi uvođenja u vojnu evidenciju pozvane osobe obvezne su predložiti osobnu iskaznicu ili domovnicu i OIB.

Hrvatski državljani koji borave u inozemstvu uvođenje u vojnu evidenciju mogu provesti putem diplomatske misije ili konzularnog ureda Republike Hrvatske u zemlji u kojoj borave.

Obveza uvođenja u vojnu evidenciju proizlazi iz Zakona o obrani.

Detaljnije informacije o uvođenju u vojnu evidenciju potražite na www.morh.hr.

LASERSKO ORUŽJE NA AVIONU

Zapovjednik USAF-ova Zapovjedništva za specijalne operacije general-pukovnik Marshall "Brad" Webb izjavio je 3. ožujka da eksperimentalni program instaliranja laserskog oružja na avion AC-130 dobro napreduje. Podsjetimo: AC-130 naoružana je inačica transportnog aviona C-130 Hercules, *leteća topovnjača specijalizirana* za napade na ciljeve na zemlji. Prema Webbovim navodima National Defenseu, laser je uspješno prošao dio inicijalnih testova te će za nekoliko mjeseci ili godinu dana probno poletjeti prvi AC-130 na kojem će oružje budućnosti biti instalirano i testirano. Dosadašnja

testiranja na poligonu White Sands u Novom Meksiku pokazala su da laser manje snage može biti uspješno kontroliran i usmjeren, a slijede pokusi s jačim laserima. General Webb rekao je i da istraživanja još nisu pokazala hoće li se ići u smjeru da laser bude glavno naoružanje aviona ili jedno od sporednih. Prije no što je program započeo, bilo je predviđeno da se laser instalira na helikopter AH-64 Apache, a analitičari su pretpostavljali da se u obzir može uzeti i MH-60 Black Hawk. Zasad je, međutim, sve ostalo na letjelici s fiksnim krilima, i to inačici AC-130J Ghost Rider.

D. VLAHOVIĆ

Foto: USAF

 VOJNA INDUSTRIJA

Nedavno završene vojne izložbe IDEX i NAVDEX u Ujedinjenim Arapskim Emiratima zajedno su privukle čak 1235 domaćih i stranih tvrtki iz obrambene industrije sa svih kontinenata. Teško da je izostalo i jedno u svijetu relevantno ime. Bilo je noviteta i drugih zanimljivosti, posebno na području kopnenih sustava, a sklopljeni su i neki unosni poslovi...

Ilustracija: IDEX

Ilustracija: IDEX

SVJETSKA ELITA U A

Ovogodišnje 13. izdanje IDEX-a, najveće izložbe obrambene industrije na Bliskom istoku i sjeveru Afrike, u tzv. MENA (*Middle East and North Africa*) regiji, održano je u Abu Dhabiju, Ujedinjeni Arapski Emirati, od 19. do 23. veljače. Često se čuje procjena da će do 2020. godine zemlje MENA-e na obranu izdvajati oko 180 milijardi dolara, što je tvrtkama osnovna motivacija za izlaganje na IDEX-u. Uz IDEX 2017, održana je četvrti put i izložba pomorske obrane i sigurnosti

 Prvi IDEX održan je 1993., a s vremenom je izrastao u jedan od najuglednijih sajmova te vrste u svijetu. UAE i susjedne zemlje privlačno su tržište za brojne namjenske tvrtke

NAVDEX 2017 (*Naval Defence Exhibition*). S dijelom izložbenog prostora na rubu pristaništa, NAVDEX omogućuje i demonstracije te obilazak ratnih brodova. Izložbe su zajedno privukle čak 1235 specijaliziranih domaćih i stranih tvrtki iz obrambene industrije. Najveći svjetski proizvođači grupirani su u nacionalne paviljone, od kojih je površinom prednjačio njemački (4500 m²), pratili su ga turski, kineski, francuski, američki i ruski.

MINOBACAČ U KONTEJNERU

Što se tiče noviteta, finska Patria predstavila je prvi u svijetu minobacački sustav 120 mm integriran u kontejner. Patria Nemo uključuje svu opremu potrebnu za minobacačku posluđu u jednom paketu. Pruža zaštitu za posadu i služi kao spremnik za streljivo, a ima vlastiti agregat i klimatizacijski uređaj. Uz pristupni, ima i otvor koji služi kao izlaz u nuždi. Kontejner je proizvod tvrtke Nokian Metallirakenne Oy, a Patria ugrađuje

Ivan GALOVIĆ

Foto: Hrvatska gospodarska komora

NADOGRAĐENI AMV

Kontejner se može lako postaviti na brodove ili na vozila i djelovati s njih, kao i s tla, što je odlično rješenje za zaštitu vojne baze. Može se kupiti i kao zasebna cjelina, bez oružja, što je isplativo postojećim korisnicima minobacača Nemo (Saudijska Arabija i UAE).

Patria je predstavila i novu inačicu oklopnog modularnog vozila na kotačima AMV 28A. Riječ je o nadograđenoj inačici vozila 8 x 8. Novo vozilo ima produljeno tijelo i poboljšanu zaštitu, a opremljeno je i daljinski upravljanom oružnom stanicom Kongsberg MCT-30 s topom 30 mm Bushmaster MK44 montiranim u kupoli. Na krovu kupole nalazi se daljinski upravljana oružna stanica Protector M153 OWS sa strojnicom 12,7 mm M2HB i protuoklopnim sustavom Javelin.

UKRAJINSKA PREMIJERA

Nove je zanimljivosti prikazala i Ukrajina: Bogdan Corporation razvio je novo višenamjensko oklopno vozilo za sve terene koje je premijeru imalo na IDEX-u. Bars-8 koristi podvozje vozila Dodge Ram 4 x 4 koje omogućuje visoku mobilnost. U inačici oklopnog prijevoznika može prevoziti deset vojnika, uključujući zapovjednika, vozača i ciljača. Bars-8 može biti opremljen širokim rasponom oružnih sustava, uključujući otvorenu krovnu ručnu kupolu ili daljinski upravljanu oružnu stanicu koja se može naoružati strojnicom do kalibra 12,7 mm. Vozilo ima 6,7 litreni turbodizelski motor Cummins od 385 KS i postiže najveću brzinu na cesti od 110 km/h. Ukupna borbeni masa vozila iznosi 8,5 t, a nosivost 2 t. Protuminska i balistička zaštita u skladu je sa STANAG-om 4569, razinom 2.

Državna tvrtka Kharkiv Morozov Machine Building Design Bureau (KMDB) predstavila je novu inačicu borbenog prijevoznika BTR-4 s naoružanjem koje mu povećava paljbenu moć. Inačica povećava obitelj vozila na kotačima konfiguracije 8 x 8, koja je trenutačno u serijskoj proizvodnji. Novi je prototip naoružan daljinski upravljanom oružnom stanicom BM2-30 koja ima dva automatska topa 30 mm, zatim spregnutom strojnicom 7,62 mm i dvjema protuoklopnim raketama. Takva koncepcija omogućuje povećanje gustoće paljbe i bitno poboljšava vjerojatnost pogađanja prvim metkom.

TEŠKO NAORUŽANI FANTOMI

Ukrajinska državna tvrtka SpecTehnoEksport predstavila se najnovijim besposadnim višenamjenskim vozilom Fantom. Riječ je o daljinski upravljanom vozilu koje se koristi za različite namjene: izviđanje, paljbenu potporu, prijevoz ozlijeđenih, održavanje, kao izvor napajanja (kako bi se osvijetlio prostor ispred vozila), za opskrbu streljivom... Može biti opremljeno različitim vrstama strojnica, kao i protuoklopnim oružjem velike preciznosti Barrier. Potonje je laserski navođeno, a postiže najveći doomet od 5000 m. Tandem visokoeksplozivna protuoklopna bojna glava (HEAT) služi za neutraliziranje oklopnih vozila opremljenih eksplozivnim reaktivnim oklopom (ERA). Testno gađanje teškom strojnicom 12,7 mm, provedeno na vojnom poligonu, pokazalo je visoku razinu pogađanja različitih ciljeva u pokretu i iz mjesta u različitim vremenskim uvjetima. Platforma ima pogon 6 x 6 preko hibridnog motora, neovisni ovjes te

minobacač i sve potrebno za njegovo funkcioniranje: računalno, kontrole, kabine i sjedala. Prilikom prijevoza može se u cijelosti skriti ceradom.

Kupac može odabrati NBK sustav za filtriranje kao i željenu balističku zaštitu, izrađenu od čeličnih ploča ili keramičkog oklopa. Visokootporna čelična oplata debljine od 8 do 10 mm dodaje se na kontejner odnosno oko njega, što povećava masu za tri tone. U kontejner se može spremati sto minobacačkih mina (trenutno-fuga-

sne, dimne, osvjetljavajuće). Domet je 10 km. Kupola je električna i okreće se u svih 360 stupnjeva, a zauzima elevaciju od -3 do +85 stupnjeva. Ima sposobnost istodobnog djelovanja više projektila na jedan cilj MRSI (*Multiple Round Simultaneous Impact*). Posluhu čine tri člana, i to ciljač/zapovjednik te dva poslužitelja. Osnovna je prednost Patria Nemo kontejnera pojednostavnjena mobilnost, koja je jedinstvena za minobacačke sustave tog kalibra.

VOJNA INDUSTRIJA

Foto: Hrvatska gospodarska komora

hidraulički sustav kočenja što osigurava visoku razinu performansi izvan ceste, čak i na pijesku. Fantomom se upravlja preko sigurne radiostanice s najvećim dometom deset kilometara od operatera ili preko optičkog kabela do pet kilometara udaljenosti od operatera.

SVLR IZ ČEŠKE

Češki Excalibur Army pokazao je svoj novi samohodni višecijevni lanser raketa (SVLR) RM-70 Vampir 4D. Posrijedi je nadograđena inačica izvornog RM-70 bivše čehoslovačke vojske, odnosno teža inačica poznatog BM-21 Grad. U odnosu na prethodnika, koji je uveden 1972. godine, ima poboljšane taktičko-tehničke značajke. Excalibur nudi Vampir "kao moderan sustav s visokom borbenom učinkovitosti i primjerenom cijenom". Dizajniran je kako bi se koristio protiv grupe pješastva, topničkih oružja, motoriziranog pješastva, tenkova i drugih borbenih vozila. Raketni lanser s automatskim punjačem montiran je na novo podvo-

Na otvorenju IDEX-a našla se i hrvatska zastava. Naša se obrambena industrija predstavila zahvaljujući dobro poznatim, ali i nekim tvrtkama koje su prvi put došle u UAE

Inačica Patrijina oklopnog vozila AMV 28A s Kongsbergovom daljinski upravljanom oružanom stanicom MCT-30 s topom 30 mm

Foto: Patria

Foto: Excalibur Army

Češki SVLR Vampir nadograđena je inačica izvornog RM-70 nekadašnje čehoslovačke vojske, odnosno teža inačica poznatog BM-21 Grad

zje Tatra Force 8 x 8. Oklopna kabina ima ugrađenu zaštitu od biološkog i kemijskog oružja te omogućuje instalaciju dodatne balističke zaštite. Ciljanje se vrši i neovisnom ciljničkom napravom PG-1M. Paljba iz lansera može biti rafalna ili pojedinačna, a domet je 20,4 km. Masa vozila iznosi 25 t s kompletom od 80 raketa. S motorom od 270 kW, Vampir postiže najveću brzinu do 90 km/h uz najveći doseg oko 1000 km. Izgradnja prvog prototipa započela je u veljači, a uspješno testiranje provedeno je u listopadu 2015. godine. Dosad su proizvedene dvije kompletne bitnice, uključujući dva bitnička zapovjedna vozila i zapovjedno vozilo bojne. Vozila su povezana u vlastiti sustav za upravljanje paljbom, a svaka bitnica dolazi opremljena kompletom za prednjeg motritelja.

MORSKA ZMIJA

Njemački Rheinmetall Defence izložio je novorazvijeni pomorski viš-

namjenski topnički sustav Sea Snake-27. Riječ je o nasljedniku u svijetu poznatog MLG-27. Novi automatski top ispaljuje streljivo kalibra 27 x 145 mm. Optimiziran je za samoobranu broda protiv različitih standardnih ili asimetričnih prijetnji. Opremljen je vlastitim optoelektroničkim senzorom i daljinski upravljivan. Obrambeni sustav u cijelosti je stabiliziran, a može djelovati samostalno ili integriran u centralni brodski sustav zapovijedanja i nadzora. Niske je siluete, lagan, a robustan, te jednostavan za integraciju na palubu. Krasi ga visoka brzina paljbe: više od 1600 metaka u minuti, te najveći učinkoviti domet do 4 km. Postoji mogućnost opremanja sustava Sea Snake-27 laserskim efektorom (topom). Morska zmija dizajnirana je, među ostalim, kao primarno oružje manjih površinskih brodova kao što su brzi napadački brodovi ili brzi ophodni brodovi. Može poslužiti i kao sekundarno oružje za veće brodove, počevši od korvete.

Foto: Patria

Minobacački kontejner Patria Nemo uključuje svu opremu potrebnu za minobacačku posluđu u jednom paketu

Osim mornaričkih, Rheinmetall je pokazao i druge skupine proizvoda: top 20 mm Fieldranger, prvi iz nove obitelji oružnih stanica za borbena vozila, Oerlikon automatski protuzračni top Mk3, NBK inačicu oklopnog vozila na kotačima Fuchs 2, tenk Leopard 2 PL, transportna vozila TGS i HX77, simulator Leopard Gunnery Skills Trainer, borbeno oklopno vozilo na gusjenicama Wiesel 2, simulacijski sustav Legatus...

TURSKA PONUDA

Što se tiče turskih tvrtki, Roketsan je u Abu Dhabiju objavio tehnički opis novog balističkog raketnog programa imena Khan. Projektil Khan može se koristiti protiv visokoisplativih ciljeva, promjer mu iznosi 610 mm, ukupna masa 2500 kg, a masa bojne glave 470 kg. Može biti lansiran iz Roketsanovih oružnih sustava te drugih platformi, ali uz pomoć primjerenog sučelja i integracije.

Roketsanovi sunarodnjaci iz Otokara

predstavili su najnoviju konfiguraciju borbenog prijevoznjaka Tulpar-S, opremljenog Bašok daljinski upravljanom oružnom stanicom (RCWS) sa strojnicom 7,62 mm. Posadu čine dva člana, a prevozi osam vojnika. Masa vozila iznosi 15 t, a pokreće ga motor od 360 KS. Najveća brzina iznosi 70 km/h, a brzina plovidbe 6 km/h. Tulpar-S ima elektroničku arhitekturu, što ga čini lakšim za ponovnu konfiguraciju za različite borbene misije, kao i za integriranje novih tehnologija. Opremljen je gumenim gusjenicama, koje su ne samo lakše od konvencionalnih čeličnih, nego i znatno tiše, stvaraju manje vibracija te pružaju manji otpor prilikom okretanja. Prema Otokaru, Tulpar-S ima visoku razinu balističke i protuminjske zaštite i s malo pripreme postaje amfibijsko vozilo. Tvrtka je pokazala i niz drugih oklopnih borbenih vozila u svojoj rastućoj floti, uključujući i najnovije Arma (6 x 6), te MRAP-ove Cobra II (4 x 4) i Kaya II (4 x 4).

Ukrajinski SpecTehnoEksport pohvalio se maketom najnovijeg besposadnog višenamjenskog vozila Fantom

Foto: Hrvatska gospodarska komora

HRVATSKI NASTUP

Hrvatske su tvrtke bile najbrojnije dosad. U organizaciji Hrvatske gospodarske komore stiglo je 16 izlagača: Galeb, Galko, Odjeća, Šešir, Kap-ko, DOK-Ing, Šestan-Busch te Agencija Alan koja je zastupala HS Produkt, INKOP, M ADLER D, JLM Perković, Scam Marine, Jelen Professional i Borovo. Tvrtka Brodosplit izlagala je zasebno na NAVDEX-u i predstavila, među ostalim, svoj najnoviji proizvod, obalno-ophodni brod.

U DRUŠTVU TENKOVA

Turska tvrtka FNSS Savunma Sistemleri A.Ş. predstavila je novu generaciju borbenog oklopnog vozila Kaplan-20 koje se može operativno kretati zajedno s glavnim borbenim tenkovima te ima omjer snage i mase 22-25 KS/t. To mu omogućuje kretanje na svim terenima, a ima i amfibijske sposobnosti (ne treba pripremu, nego se može i zakrenuti i ići unatrag u vodi). Najveća brzina iznosi 70 km/h. Glavno je oružje top 30 mm, a pomoćno je spregnuta strojica 7,62 mm. Borbeni prijevoznjak, osim tri stalna člana posade, prevozi i osam vojnika (s kupolom šest vojnika). Arhitektura vozila uključuje sustav zaštite protiv mina, protuoklopnih raketa i kumulativnih projektila. Osim toga, dosad su integrirani elektronički podsustavi zajedno s visokim performansama Power Packa, teškim ovjesom i gusjenicama što omogućuje nadogradnju vozila topom 105 mm.

Jedna od IDEX-ovih međunarodnih premijera: ukrajinsko višenamjensko oklopno vozilo Bars-8

Foto: UkrOboronProm

Foto: Facebook/Bugdan Corporation

VOJNA INDUSTRIJA

ROBOTSKE METE

U Abu Dhabiju je izložbeni prostor imala i australska tvrtka Marathon Targets, prva i jedina u svijetu koja proizvodi autonomne robotske mete u ljudskom obliku, postavljene na podvozje besposadnog vozila na kotačima. Robotske mete služe za obuku na suho, kao i za borbenu obuku uživo, tako što izgledaju, kreću se i ponašaju slično kao pravi ljudi. Njima se ne upravlja s pomoću joysticka, nego ih usmjerava vlastiti softver, u koji su unesene karakteristike borbenog djelovanja potencijalnog protivnika. Sustav ima senzore koji prepoznaju gdje se nalaze i druge mete dok se kreću na vojnom poligonu odnosno strelištu, čime se uvelike poboljšavaju vještine vojnika u gađanju u realnom okruženju.

Spomenuti su roboti već u uporabi više vojski, uključujući američku vojsku i Marinski korpus, kao i vojsku UAE-a. Marathon mete služe za taktičke vježbe s bojnim gađanjem i vježbe manevra za razne borbene elemente, od pojedinačnih borbenih timova ili desetina sve do formacije veličine bojne.

NAJNAPREDNIJE U KLASI?

Američki je General Dynamics Land Systems (GDLS) prvi put pokazao svoje najnovije lako oklopno vozilo LAV 700 (*Light Armored Vehicle*), za koje u tvrtki kažu da je najnaprednije u klasi. Pokazana je konfiguracija zapovjednog vozila CP (*Command Post*), što je jedna od mnogih inačica koje su trenutačno u proizvodnji za neimenovanog stranog kupca. LAV 700 naprednija je inačica vozila LAV 6, razvijenog u skladu sa zahtjevima kanadske vojske. Kao i Stryker (8 x 8), koji koristi američka vozila, LAV 700 ima prepoznatljivu nadogradivu balističku zaštitu od eksplozije u vidu dvostrukog V tijela. Vozilo je opremljeno sjedalima za apsorpiranje udara i sustavom laserskog upozorenja. Naoružano je Kongsbergovom Protector daljinski upravljanom oružnom stanicom, koja ima obično stabiliziranu tešku strojnicu .50 M2HB i strojnicu 7,62 mm. S obiju se strana nalaze bacači dimnih kutija koje su spojene na laserske detektore. Visoka razina pokretljivosti omogućena je ugradnjom neovisnog hidropneumatskog ovjesa s promjenjivom kontrolom visine. Vozač može odabrati normalni, transportni ili visoki klirens (položaj u odnosu na

Foto: Rheinmetall

▲
Rheinmetallova premijera u UAE-u: Sea Snake-27, pomorski višenamjenski topnički sustav

Na sajmu je potvrđeno da će vojska UAE-a naručiti čak 1500 oklopnih vozila Jais koja proizvodi domaći NIMR Automotive

▶
Turska namjenska industrija predstavila je najnoviju konfiguraciju borbenog prijevoznjaka Tulpar-S, opremljenog Basok daljinski upravljanom oružnom stanicom (RCWS), naoružanom strojnicom 7,62 mm

tlo), pri čemu potonji osigurava bolju zaštitu od minsko-eksplozivnih sredstava. Kamere pružaju informacije o stanju oko vozila (situacijska svijest) u svih 360 stupnjeva, a otvorena elektronička arhitektura omogućuje brzu instalaciju novih podsustava. Osim CP inačice, postoji i ambulantna, borbeni prijevoznjak, vozilo paljbene potpore, protuoklopno, policijsko, izvidničko i logističko za popravak i izvlačenje.

HAUBICA NA HUMVEEJU

AM General, američki proizvođač legendarnog Humveea, predstavio je AM General M1152A1 (4 x 4). Riječ je o inačici Humveea, dakle visokomobilnom višenamjenskom vozilu na kotačima (HMMWV), ali s Mandus Hawkeye haubicom 105 mm MWS (*Mobile Weapon System*) integriranom na stražnjoj platformi vozila. Ta je haubica već bila instalirana na vozilu

Mack Sherpa (4 x 4), američkoj inačici vozila Sherpa koje proizvodi Renault Trucks Defense. Hawkeye je razvila tvrtka Mandus, na temelju cijevi M20 koju masovno koristi američka vojska. Vozilo joj osigurava veliku pokretljivost, brzo zauzimanje i napuštanje paljbenog položaja (*shoot and scoot*), a helikopterom ili zrakoplovom lako se može prebaciti u područje operacije. Posadu čine četiri člana, a za razliku od teških haubica, ne zahtijeva veliku logističku potporu. Polje djelovanja iznosi 360 stupnjeva, a može zauzeti elevaciju od -5 do +72 stupnja. Kako bi se osigurala stabilna platforma pri djelovanju, na tlo se postavljaju četiri hidraulički upravljana stabilizatora (dva srijeda i dva straga). Najveći domet ovisi o kombinaciji projektila i punjenja: s trenutno-fugasnim projektilom M1 najveći domet iznosi 11,6 km, a s raketno potpomognutim

Ilustracija: Otokar

Foto: Mandus Group

projektilom M913 povećava se na 19,5 km. Osim što je Hawkeye opremljen standardnim ciljničkim sustavom, ima i digitalni sustav za upravljanje paljbom FCS M9000. FCS uključuje Northrop Grummanov LN-270 inercijski navigacijski sustav, Weibel Scientificov radar, ciljnički sustav za izravno djelovanje MVR-700C, sustav za globalno pozicioniranje (GPS) i to- nički zaslon za ciljača.

DOMAĆI ADUTI

Domaći izlagači također su predstavili svoje proizvode. Tawazun je izložio oklopno vozilo Rabdan koje je razvio Al Jasoor, zajednička tvrtka Tawazuna i Otokara UAE, podružnice turskog Otokara. Vojska UAE-a već dugo ima potrebu za novim vozilom kojim bi zamijenila gusjenična vozila BMP-3 (600 vozila). Inače, namjerava ih zamijeniti vozilima na kotačima konfiguracije 8 x 8. Potvrđeno je da je vojska UAE-e upravo na sajmu IDEX 2017 naručila 400 vozila Rabdan s ruskom borbenom kupolom Bahča (naoružana topom 100 mm 2A70, topom 30 mm 2A72 i strojnicom 7,62 mm PKT/PKTM).

S druge strane, na sajmu je potvrđeno da će vojska UAE-a naručiti čak 1500 oklopnih vozila Jais koja proizvodi domaći NIMR Automotive. Riječ je o novoj generaciji visokomobilnog oklopnog MRAP vozila koje osigurava potrebnu ravnotežu između paljbene moći i preživljavanja, a koristi se za moderne, konvencionalne i asimetrične operacije. Mogućnost preživljavanja posade povećana je zahvaljujući

Zanimljiva kombinacija podvozja i oružja: Humvee s Mandus Hawkeye haubicom 105 mm integriranom na stražnjoj platformi vozila

borbeno dokazanom sustavu zaštite posadne citadele, zaštiti od mina, improviziranih eksplozivnih naprava i balističkih prijetnji. Arhitektura vozila omogućuje opremanje različitom opremom i za različite misije. Može biti vozilo motoriziranog pješastva, s ručnom kupolom ili daljinski upravljanoj stanicom, služiti za izviđanje, ophodnje te logističke zadaće, a može poslužiti i kao ambulanto vozilo. Modularni dizajn u konfiguracijama 4 x 4 i 6 x 6 osigurava da se svi aspekti održavanja i popravaka mogu lako obaviti i na terenu.

NOVI BRDM

Bjeloruska tvornica br. 140 izložila je moderniziranu inačicu sovjetskog izvidničkog vozila na kotačima BRDM-2 pod nazivom Kajman. Novi motor ugrađen je na stražnjem dijelu vozila, a koristi neovisan torzijski ovjes. Vozilo može postići najveću brzinu na cesti od 110 km/h, uz najveći doseg od 1000 km. U cijelosti je amfibijsko, s tim da umjesto jednog propelera koji ima izvorni BRDM-2, ima dva, montirana na svakoj strani na stražnjem dijelu. Bjeloruska tvrtka Volat predstavila je novo lako oklopno vozilo MZKT-490100, konfiguracije 4 x 4, mase 11 t i korisne nosivosti 1,5 t. Dizajnirano je kao platforma za razvoj specijaliziranih taktičkih vozila i može se koristiti kao borbeni prijevoznjak, zapovjedno, izvidničko, vojno, policijsko, logističko i sanitetsko vozilo. Postiže najveću brzinu od 105 km/h i najveći doseg od 1000 km. Tvrtka Minotor-Service debitirala je s novim Vitim lakim višenamjenskim amfibijskim oklopnim vozilima konfiguracije 4 x 4 i 6 x 6. Prema navodima tvrtke, oklopno tijelo štiti posadu od ručnih bombi, kao i od plastičnog eksploziva ekvivalenta 0,5 kg TNT-a. Neobična značajka Vitima je da može biti pripremljen za amfibijske operacije u manje od deset minuta, nakon čega se može kretati u vodi najvećom brzinom do 5 km/h.

Ruska je obrambena industrija prikazala 983 različita eksponata iz 38 tvrtki. Među ostalim, predstavljeni su modernizirani tenk T-90MS, naoružana borbeni platforma za neposrednu paljbenu potporu tenkovskih postrojbi BMPT, oklopni transporter BTR-80/82A i modernizirano borbeno oklopno vozilo BMP-3M. ■

Foto: IDEX

Turski je proizvod i borbeno oklopno vozilo Kaplan-20 koje se može operativno kretati zajedno s glavnim borbenim tenkovima

Foto: Marathon Targets

Na sajmu su prikazane i jedinstvene robotske mete za obuku i vježbe vojnika koje je razvio australski Marathon Targets

Foto: NIMR Automotive

Emiratski MRAP: vozilo Jais koje proizvodi NIMR Automotive dostupno je u nizu konfiguracija za niz različitih namjena

Foto: 140 Repair Plant

Kajman: nova inačica u Hrvatskoj dobro poznatog vozila BRDM-2 našla se na bjeloruskom štandu

SPECIJALNE POSTROJBE

BORBENI PRSLUK ZA MODERNE BOJNE

Izbor opreme za specijalne vojne ili policijske postrojbe neprekidno se širi i razvija te prati taktiku i uporabu snaga u odgovoru na krize širom svijeta. Te situacije danas uglavnom podrazumijevaju područja sukoba srednjeg i niskog intenziteta, tj. u uvjetima asimetrične ugroze, i u njih su često uključene specijalne postrojbe. Takve postrojbe zahtijevaju poseban pristup u samoj selekciji i odabiru osoblja, specijaliziranoj obuci i taktici, uvježbavanju, opremanju i naoružava-

Pripadnici Satnije specijalne Vojne policije OSRH opremljeni prslukom nosačem ploča M413B s umetnutim pločama razine zaštite IIIA i IV, koji je proizvod hrvatske tvrtke Kroko

nju. S obzirom na to da sve moderne zapadne doktrine posvećuju posebnu pažnju fizičkoj sigurnosti vojnika ili policajca, kod specijalnih je postrojbi kao *krajnjih korisnika* sve važnija osobna balistička zaštitna oprema.

POVRATAK OKLOPA

Najveći udjel u spomenutoj opremi imaju zaštitni prsluci. Oni pokrivaju velik dio tijela, ali ne treba zanemariti ni kacige te posebne štitnike za ekstremitete. Na određeni se način ratnički

oklopi, koji su stoljećima bili sastavni dio vojne opreme, vraćaju u uporabu. Što je postrojba modernije i bolje opremljena, to je veća mogućnost da ćete na njezinim pripadnicima vidjeti zaštitni prsluk. Prva je i osnovna namjena prsluka zaštita vitalnih organa. Svojim konstrukcijskim rješenjima zaustavljaju projekte vatrenog oružja, fragmente formacijskih i improviziranih eksplozivnih naprava, oštrica i drugih predmeta te sprečavaju njihov prodor u tijelo i mehaničko oštećenje mekog tkiva i

Andrej SMOLEK

JUŠNICE

kostiju. Ploča, koja se u nekim slučajevima kombinira s mekim paketima, tj. kompletima zaštite, čime se i povećava razina zaštite (III, IIIA i IV), ima dvije važne značajke. Jedna je da zaštitni prsluk zaustavi projektil i ne dopusti mu da ga probije, a druga je granica fleksibilnosti privremenog utiskivanja u tijelo korisnika nakon pogotka.

NOSAČ PLOČA

Zaštitni prsluci dijele se u dvije osnovne kategorije. Oni koji se nose ispod

odore ili košulje najčešće se nazivaju mekim, a oni koji se nose na odori ili košulji tvrdim prslucima. Unatoč tomu što ih proizvode mnoge tvrtke, u različitim tipovima i namjenama, obje se vrste nastoje učiniti što svestranijim, tj. istodobno prilagoditi konvencionalnom, ali i nekonvencionalnom ratovanju u urbanom okruženju, često među civilima. S tim je povezana i svojevrsna tranzicija iz vojne ili policijske odore u civilnu odjeću. Naime, u asimetričnim situacijama prikriveno

Dok su specijalne postrojbe opremljene kompaktnijim rješenjima, najčešće s prednjom i stražnjom zaštitnom pločom, zaštita pješačkih postrojbi u većoj je mjeri okrenuta prema kompleksnijim platformama

oružje i oprema, kao i prikrivena zaštitna oprema, svakodnevna su pojava.

Zaštitna oprema ovisi u prvom redu o namjeni postrojbe i njezinoj zadaći, okruženju u kojem djeluje te klimatskim i vremenskim uvjetima. Iako se u hrvatskoj udomačio naziv *borbeni prsluk*, najčešće je korišten izraz *nosač ploča* prema engleskom *plate carrier*. Inačice za specijalce često nose naziv *tactical armor plate carrier*.

MAKSIMALNO U IRAKU

Zanimljivo je pratiti razvoj takve vrste opreme u ovom stoljeću. Još 2003., kad je američka vojska provodila operacije u Iraku, korišten je borbeni prsluk sa zaštitom kakav obično nose policijski SWAT (*Special Weapons And Tactics*) timovi. Takva je oprema usko specijalizirana i omogućuje taktičkim timovima kratku autonomiju, najčešće od vozila do točke ulaska u objekt, neki drugi prostor ili vozilo prosječno udaljeno 50 do 100 metara. Takve precizne i dinamične zadaće ili intervencije traju iznimno kratko (ili do nekoliko sati), a sva je dodatna oprema dostupna u vozilu ili je pri ruci. U Iraku su se borbe vodile većinom na ravnom terenu te u urbanom okruženju, uz korištenje postojeće infrastrukture koja je bila u relativno dobrom stanju. Specijalci su uglavnom bili vezani uz oklopne, motorizirane ili zračne postrojbe te su korištena razna vozila ili helikopteri za dolazak do mjesta taktičkih zadaća. Vojnik odnosno pripadnik specijalnih postrojbi dnevno je prelazio prosječno tek oko 1000 metara do cilja i natrag. Takva je praksa uključivala zaštitu za tijelo u maksimalnom opsegu, nužnu u zadaćama bliske borbe u naseljenom području (*close quarters combat* – CQC). Zaštitni prsluci uključivali su prednju i stražnju zaštitu trupa te bočne zaštitne površine, tj. ploče manjih dimenzija za bokove. Tu je uvelike do izražaja došla proizvodnja zaštite temeljene na keramici i kompozitnim ojačanjima.

PROMJENE U AFGANISTANU

Dolaskom specijalnih postrojbi u Afganistan, zadaće, teren, klimatski uvjeti na velikoj nadmorskoj visini uz lošu ili nikakvu infrastrukturu, ograničena opskrba i drugi elementi znatno mijenjaju operativnu sliku. Vojnicima su bila potrebna lakša i ergonomski fleksibilnija rješenja kako bi se zadržala razina zaštite, ali i omogućilo nošenje dodatnog korisnog tereta u obliku drugog ili trećeg borbenog kompleta streljiva, specijalističkog naoružanja, vode, hrane, radioveze i druge opreme. Kao i u razvoju balističkih kaciga, tako je i kod borbenog prsluka primarna uloga zaštite proširena na platformu za prihvrat druge opreme.

Foto: Tomislav BRANDT

SPECIJALNE POSTROJBE

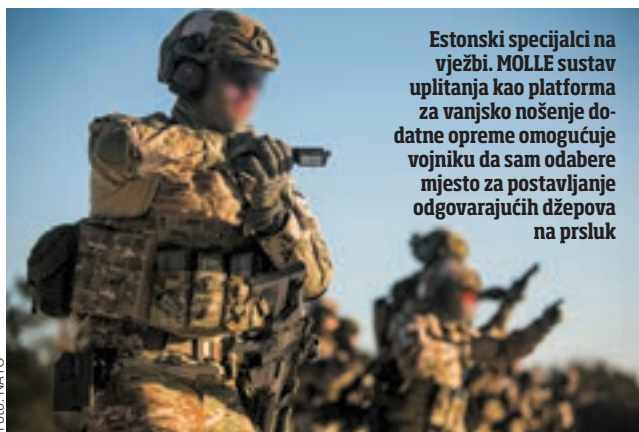

Foto: NATO

Estonski specijalci na vježbi. MOLLE sustav uplitanja kao platforma za vanjsko nošenje dodatne opreme omogućuje vojniku da sam odabere mjesto za postavljanje odgovarajućih džepova na prsluk

Foto: Sand Precision

Iskustva, ponajviše ona stečena u Afganistanu, govore da minimalistički nosač ploča s MOLLE (Modular Lightweight Load-carrying Equipment) sustavom uplitanja opreme pruža optimalnu kombinaciju koju biraju specijalne postrojbe. Sustav težište stavlja na ergonomiju, mobilnost i malu ukupnu masu. Ukorak s tehnološkim rješenjima same balističke zaštite ide i izbor materijala za kućišta. Zasad je najrašireniji, a ujedno i najjeftiniji termoplastični sintetički polimer imena CORDURA, razvijen još sredinom tridesetih godina XX. stoljeća. Današnji je standard za optimalnu balističku zaštitu zaštitna ploča razine IIIA ili IV (Level IIIA / IV) koja može učinkovito zaustaviti projektil kalibra 7,62 x 51 mm.

U ALUMINIJSKOM OKVIRU

U proizvodnji vlakana za zaštitne prsluke, kacige, balističke štitove..., najčešće se koristi polietilen, sintetički materijal dobiven procesom polimerizacije. Najrašireniji je komercijalno poznat kao Dyneema. Posebnom tehnologijom predenja postiže se iznimna čvrstoća vlakana, kombinirana

Foto: Perroz Designs

Prsluk Strandhög tvrtke FirstSpear malih je dimenzija i omogućuje pokretljivost. Nosači ploča prvotno su zamišljeni za samostalno nošenje, a moguće ih je kombinirati i sa soft armor panelom ili mekanim paketom od više desetaka slojeva kevlarских listova, čime se postiže veća balistička zaštita vitalnih organa

Foto: FirstSpear

s niskom masom i mekoćom. Vlakno je otporno na vanjske utjecaje poput vlage, kemikalija, UV zračenja te na mikroorganizme.

Neki nosači ploča danas su smanjeni do te mjere da su vanjskim dimenzijama u potpunosti prilagođeni dimenzijama same ploče, a postoje i minimalistička rješenja kod kojih se ploča umeće u aluminijski okvir i tako se postavlja u odgovarajući zaštitni položaj.

MOLLE sustav pruža veliku mogućnost odabira i stavljanja džepova za spremnike oružja i ostale opreme ko-

jom je opremljen pripadnik specijalnih postrojbi. Time se ostvaruje polivalentnost nosača ploča kao platforme za korištenje u ekstremnim uvjetima. Dodatna je oprema poput dobrog kompleta alata koji se koristi ovisno o zadaći koja se provodi i upravo ta polivalentnost daje prednost u odnosu na fiksna rješenja.

Iskustva iz zadaća specijalaca pokazala su da je važna i mogućnost brzog odbacivanja nosača ploča, posebice kod amfibijskih operacija kad postoji opasnost od utapanja prilikom pada s određene platforme ili skoka s broda u vodu. Brzo odbacivanje funkcionira na načelu sustava veza unutar prsluka, čiji je glavni dio najčešće čelično užje. Povlačenjem užeta svi se paneli odvajaju te gotovo trenutačno oslobađaju korisnika. Sustav se jednostavno vraća u prvobitni položaj te prsluk ponovno postaje operativan.

ZAHTEVI SPECIJALACA

Kad je u pitanju oprema koja se najčešće nalazi na prsluku, situacija se razlikuje od postrojbe do postrojbe, tj. ovisi o njezinoj namjeni odnosno zadaći. No, zajedničko je sljedeće: spre-

Zaštita koja se nosi ispod bilo kojeg odjevnog predmeta. Ergonomski je i minimalistički dizajnirana, male ukupne mase i namijenjena za diskretno nošenje. Uz korištenje samo mekih paketa ili u kombinaciji s pločama, razina zaštite može se znatno povećati, kao na prikazanim sustavima kanadske tvrtke Perroz Designs

Foto: Perroz Designs

Foto: Sand Precision

Foto: Sand Precision

Plastični okvir (*Plate Frame*) tvrtke Sand Precision. Riječ je o tipu prsluka inspiriranu amfibijskim operacijama, cijenom povoljnijem od šivanih nosača ploča. Posrijedi je jedinstven koncept pojednostavnjenog nošenja balističke zaštite i mogućnosti postavljanja potrebne MOLLE opreme na okvir

mnici za automatsku pušku ili kratku strojnicu, spremnici za pištolj, ručne granate ili *flash-bang* granate, dimne bombe, radiouređaj, osobni komplet za pružanje prve pomoći (*Individual First Aid Kit* – IFAK), komplet sa spremni-

kom za vodu, džepovi za GPS, noćni uređaj, borbeni nož i drugo. Kad se usporede specijalne postrojbe s drugim rodovima, uočljiva je razlika u konceptu zaštite za tijelo. Dok su specijalne postrojbe opremljene kompaktnijim

Foto: Bundesheer

Specijalci austrijske vojske (*Jagdcommando*) na vježbi. Vojnik na slici desno ima zataknut radiouređaj za naramenicu prsluka

Foto: FirstSpear

Platforma Aegir-38 tvrtke FirstSpear nudi jedinstveno rješenje u svijetu prsluka, posebno za specijalce izložene opasnosti od utapanja. Sustav se postavlja na nosač ploča, aktivacijom spremnika s komprimiranim zrakom puni se *mjehuri* i korisnik može plutati

rješenjima, najčešće s prednjom i stražnjom zaštitnom pločom, zaštita pješaka u većoj je mjeri okrenuta prema kompleksnijim platformama, pri čemu se u prvom redu misli na prsluke koji imaju veće površine obložene zaštitom pa su zaštićene veće površine tijela. Iako je kod svih rodova imperativ mobilnost zaštitne opreme, specijalne postrojbe cijene kompaktnost i ergonomiju opreme što je presudno za brze, dinamične i nepredvidive situacije u okruženju u kojem djeluju najčešće samostalno ili uz minimalnu potporu. ■

BORBENI POJAS

Borbeni prsluk gotovo uvijek dolazi u kombinaciji s borbenim pojasom (*Combat belt*), ali i tu opremu *diktira* postrojba, tj. njezina namjena. Na njima se najčešće nosi oprema poput pištolja, rezervnih spremnika za pištolj, odnosno spremnici za automatsku pušku ili strojnicu, baterijska svjetiljka, sredstva prisile (*lisice*), vreća za odbacivanje praznih spremnika, prvi zavoj i dr...

Pogled na Krovov prsluk M413B sa stražnje i prednje strane. Snimljeno tijekom vježbe Satnije specijalne Vojne policije

Foto: Tomislav BRANDT

Francuski vojnici koriste rovovski periskop. Bili su to vrlo korisni instrumenti u pat-pozicijama na Zapadu

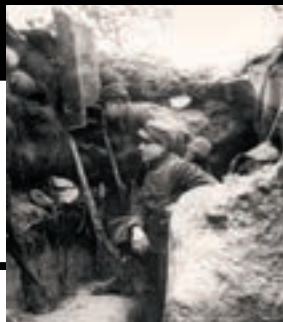

Foto: Bibliothèque nationale de France

Foto: Bibliothèque nationale de France

VOJNA POVIJEST

Rovovi će u Velikom ratu postati dom mnogobrojnih vojnika. Više od samog neprijatelja, novih oružja i straha od smrti, vojnike u rovovima mučili su teški i nehigijenski uvjeti života, a zadovoljstva je bilo vrlo malo

Francuske improvizirane rovovske novine bile su među sredstvima koja su pomagala razbijanju dokolice i podizanju morala vojnicima

PRVI SVJETSKI RAT: ROVOVI I NJIH SVAKODNEVN

Britanci uživaju u toplom obroku 1917. u rovu blizu Arrasa. Bio je to jedan od rijetkih lijepih dijelova svakodnevnog života koji su vojnici prenijeli iz udobnosti svojih kuća i stanova u iskope u zemlji

Foto: National Army Museum/Moduk

HRVATSKI VOJNIK
broj 521 / 10. ožujka 2017.

39

Josip BULJAN

Foto: Imperial War Museums/Wikimedia Commons

Britanski vojnik drži stražu dok njegovi suborci spavaju u rovu koji su osvojili od Nijemaca. Riječ je o pripadnicima Satnije "A" 11. bojne Cheshirske regimente koje je fotografirao ratni fotograf John Warwick Brooke (1886. - 1929.) u srpnju 1916. tijekom Bitke kod Somme

OVA
ICA

Prvi svjetski rat trebao je biti prekretnica u načinu ratovanja. Razvoj ratne industrije u teoriji je omogućio mobilnost trupa, no ono što se dogodilo na samom terenu bilo je sve samo ne pokretljivi rat. Početni njemački proboji zaustavljeni su krajem 1914. godine i rat se, pogotovo na zapadnoj bojišnici, pretvorio u iscrpljujuću šahovsku bitku. Rijetki uspješni pokušaji proboja Antante karakterizirali su tijekom rata gotovo sve do njegova konca 1918. godine. Za osvajanje svakog pedlja teritorija plaćalo se stotinama, pa i tisućama života. Nemogućnost napredovanja s obje strane dovela je na zapadnoj bojišnici, duž Francuske i Belgije, do stvaranja sustava rovova koji će ostati obilježje i prva asocijacija na Prvi svjetski rat. Većina pokušaja da se razvrgne nastala pat-pozicija bili su neuspješni i završavali su velikim pokoljima. Rovovi će gotovo do samog kraja rata biti dom mnogobrojnih vojnika. Više od samog neprijatelja, novih oružja i straha od smrti, vojnike u rovovima mučili su teški i nehygijski uvjeti života, a zadovoljstva je bilo vrlo malo. Rovovi su postali zbilja za tisuće vojnika koji, bili mobilizirani ili se prijavili dragovoljno, nisu slutili da će rat biti tako dug i mučan.

OGLED NA RIJECI SOMME

Rovovi su bili zaštićeni mrežama od bodljikave žice, s mnogim strojničkim položajima te proširenim skloništima. Nakon topničkih napada protivničkih položaja, pješaštvo je često kretalo u, većinom beskorisne, napade na otvorenom i postajalo laka meta neprijateljskoj puščanoj, strojničkoj i topničkoj vatri. Glavni nedostatak tih kratkih pješačkih juriša bila je spora priprema koja je dopuštala protivniku vrijeme za organizaciju obrane, pa i protunapada, što je najčešće dovodilo do pravih pokolja.

Britanski povjesničar David Stevenson u svojoj knjizi "1914. - 1918.: povijest Prvog svjetskog rata" (Fraktura, Zaprješć, 2014.), tvrdi da su Nijemci prvi stvorili sustav rovova. Rovove su kopali s ciljem obilježavanja svojih teritorijalnih pretenzija, ali i zbog rasterećivanja vojnika koji su tako mogli biti upotrijebljeni na nekom drugom bojištu. Manji broj vojnika mogao je zaustaviti veći broj neprijatelja. Ogledan primjer njemačkih rovova bili su oni na rijeci Somme, duboki tridesetak metara i

zaštićeni s dvama pojasima bodljikave žice, visoke metar do metar i pol. Sustav je počivao na trima redovima rovova koji su bili udaljeni jedan od drugog 150 do 200 metara.

STILOVI GRADNJE

Prvi red činile su straže, u drugom je redu bila glavna posada, dok su u trećem bile postrojbe za potporu. Njemački prednji rovovi nisu bili pravocrtni već su bili postavljeni cik-cak pod ostrim kutom svakih desetak metara. Isto je pravilo vrijedilo i za britanske. Na taj su se način vojnici štitili od udara granata ili mogućeg napada s boka ako bi neprijatelj zauzeo dio crte. Međucrta sa strojničkim uporištima nalazila se nekih tisuću metara iza prve crte, a iza njih komunikacijski rovovi vodili su do druge crte ili tzv. pričuvnih položaja. Oni su bili dobro zaštićeni bodljikavom žicom i što je najbitnije izvan dometa neprijateljskog topništva, koje se, ako ih je željelo dosegnuti, moralo izvući na uzvisine, što je već bio prevelik rizik. Posljednja treća crta protezala se na sljedećih tri tisuće metara. Nijemci su je tek uspostavili nakon lošeg iskustva iz 1915. godine kad su im Francuzi došli do druge crte. Taj sustav s topništvom u pozadini povezivale su telefonske žice položene na dubini od dvaju ili više metara.

Rovovski je sustav bio različit. Izgleda da su Nijemci prema Stevensonu imali najsofisticiraniji sustav jer su se tijekom napada na francuske i belgijske rovove susretali s manjim problemima nego kad su oni bili napadani. Francuski književnik Henri Barbusse (1873. - 1935.), tadašnji vojnik, u svojim pismima supruzi također opisuje razliku između francuskih i njemačkih rovova. Francuski su rovovi široki i ljevastog oblika i doimaju se poput udubljenih putova. Njemački su mnogo uži i dublji, bolje su organizirani za obranu, ali nedostatak je što vojnici teško mogu izići iz njih ako su napadnuti.

LABIRINT U ZEMLJI

Sustav rovova u zemljama Antante uglavnom se dijelio na aktivne i pasivne sektore. Obrana se bazirala na jakim uporištima u aktivnim sektorima koji su na taj način štitili pasivni sektor koji je bio zaštićen samo stražama i velikim količinama bodljikave žice. Kako bi se uštedjelo na ljudstvu i smanjili gubici, sustav su čuvali minimalne posade. Britanci su imali brojnije posade nego Francuzi, ali je zato obrana bila plića i time izloženija većoj opasnosti. Britanski sustav rovova bio je nešto između njemačkih i francuskih. Sadržavao je tri usporedne crte - prednju, crtu potpore i pričuvnu. Prednju crtu činili su vatreni i zapovjedni rovovi međusobno udaljeni dvadesetak metara. Postrojbe u vatrenom rovu zaposjedale su cik-cak udubine dok su se u zapovjednom nalazila uporišta i skloništa. Prva crta i crta potpore bile su povezane komunikacijskim rovovima, a međusobno su bile udaljene 70 do 100 metara. Topništvo se nalazilo iza crte potpore. Stevenson smatra da je taj sustav u praksi bio mnogo zbrkaniji nego što je u teoriji trebao biti, posebice nakon što bi se od posljedica bombardiranja i uništavanja minama aktivni dio rovova pretvorio u labirint kratera i slijepih prolaza u kojima su se neiskusni vojnici teško snalazili.

MANJA SMRTNOST

Unatoč svim manama, Stevenson je smatrao da su rovovi bili iznimno bitni za smanjenje broja smrtnosti kod vojnika.

Ruski vojnici u plitkom rovu. Rovovsko ratovanje nije bilo zastupljeno na istočnoj ili južnoj fronti kao na zapadnoj europskoj

VOJNA POVIJEST

Foto: Dept. of National Defence, Library and Archives Canada

Tvrđnju potkrepljuje procjenom da je u u Bitki na rijeci Somme na trideset ispaljenih granata britanskih vojnika poginuo jedan njemački vojnik. Smatra također da suprotstavljene strane ne bi mogle opstati u tako trajnoj i neposrednoj blizini da nije bilo rovova. To se posebno odnosi na kasnije razdoblje rata kad su se koristile sve snažnija i razornija oružja. Zapovjednici su se oslanjali na rovove jer su tako imali više raspoloživih ljudi za pokretne pričuve koje su bile namijenjene napadu na nekoj drugoj lokaciji. Osim toga, ukopavanje u rovove smanjivalo je gubitke između bitaka i smanjivalo iscrpljivanje.

No, sve opisano nije bilo i sve što je činilo sustav rovova. Njega je u pozadini odlikovala impozantna infrastruktura: bolnice, vojarne, vježbališta, skladišta streljiva, spremišta topništva, telefonske mreže, vojne ceste i kanali te osobito važne željeznice.

Kanadski vojnici isušuju rovove u Francuskoj u srpnju 1916. Francuski književnik Barbusse rovove je na zapadnoj fronti u jesen i zimu opisivao s trima riječima: "glib, zemlja i blato"

KAO U GROBU

Ipak, *tehnički* opis sustava rovova ne može ni izdaleka približiti život običnog vojnika u rovu. Bilo je teško fizički, i još više psihički, izdržati vrijeme na prvoj crti fronte. Čak i ako bi se vojnici s vremenom priviknuli na strah od smrti ili teškog ranjavanja, moral im je pao zbog nedostatka svakodnevnih, pa i najsitnijih životnih zadovoljstava. Upravo s takvim problemima pješništvo je živjelo i borilo se u rovovima i to godinama. Najavljivao se mobilni rat koji će do Božića 1914. godine biti riješen. Međutim, rat je postao dug, a borbe teške i nemilosrdane.

Glavnina vojnika na zapadnoj fronti svoju je svakodnevnicu provodila upravo u rovovima. Umjesto kao privremena skloništa tijekom neprijateljskog bombardiranja i napada, rovovi su pješastvu postali stalan boravak i *dom*. Većina vojnika nikad i nije vidjela lice neprijatelja, a smrt

i neizvjesnost bili su neizostavna pojava. Vojnici su se u rovovima osjećali kao u otvorenom grobu u kojem su samo čekali na egzekuciju. Snajperski meci bili su neprestana prijetnja. Neprijateljska bombardiranja i napadi kemijskim otrovima nisu im, nakon prilagodbe, bili najveći problem nego su to postali nehygijski uvjeti i razne bolesti, koje su mnoge od njih lagano ubijale. Smatra se da je čak dvadeset posto od pola milijuna poginulih talijanskih vojnika do 1918. godine umrlo baš od bolesti. Premda se cijepljenjem pokušalo spriječiti širenje zaraze među vojnicima, harale su bakterijske infekcije, meningitis, dizenterija, tifus, kolera... U rovovima se razvila i pošast koja se nazivala "bolest rovovskog stopala". Bilo je to stanje slično ozeblini koja nastaje zbog dugotrajne izloženosti vlazi i neudobnoj odjeći. Zbog njega su velikom broju vojnika amputirani udovi.

Kanadski vojnik dobiva liječničku pomoć. Bolesti su bile fatalne za stotine tisuća vojnika u I. svjetskom ratu, posebno one koje su donijeli neljudski uvjeti u rovovima

Ipak, raširenost te bolesti tijekom rata pomalo se smanjivala.

LJUDI I ŽIVOTINJE

Štakori su bili jedni od glavnih *substanara* u rovovima. Crni i posebice smeđi štakori, koji su znali dostići veličinu mačke, širili su strah među vojnicima, često im se noću šetajući po tijelima. Uz nelagodu, širili su infekcije i kontaminirali hranu. Problem koji nikako nisu mogli riješiti bile su i uši. One su se razmnožavale u prljavoj odjeći izazivajući konstantan svrbež kod vojnika. Uzrokovale su i infekcije te rogovsku gripu, čija su obilježja bili iznenadni bolovi praćeni visokom temperaturom. Žabe su se također množile u rovovima, posebno kad bi se tlo natopilo kišama i stvorilo lokve. One su nerijetko pronalazene u vodi za piće izazivajući njezino onečišćenje. Osim fizičkih posljedica, tu su bile i one mentalne, prouzročene sviješću o sporosti prolaska vremena, nemogućnosti promjene vlastite sudbine i gledanjem smrti ili teških ranjavanja suboraca. Ono što je vojnike održavalo na životu bila su pisma koja su stizala od njihovih obitelji, poneki topli obrok te neki improvizirani oblici zabave poput rogovskih novina.

Kad govori o uvjetima na frontu, Stevenson smatra da britanski vojnici nisu bili toliko izloženi kontinuiranom riziku. Tvrdnju potkrepljuje činjenicama da su smjene vojnika, bilo u prednjim ili stražnjim rovovima, bile česte i to u prosjeku između tri do sedam dana. Nakon tog vremena u rovovima vojnici bi bili poslani na pričuvene položaje na-

kon čega bi u pozadini bili na odmoru tjedan dana. Odmor, iako kratkotrajan, bio je vrlo bitan. Preko rogovskih novina i pisama može se razabrati da su vojnicima najveća briga bile spavanje, topli obrok te udobna odjeća i obuća. Na prilazima rovovima bile su prodavane novine Daily Mail, dok su časnici u svojim skloništima mogli čitati londonske časopise. Rogovski ciklus varirao je o potrebama i situaciji na terenu. Britanski bi vojnik u godini dana u prosjeku proveo sedamdeset dana u najisturenijim rovovima, trideset dana na drugoj crti potpore, a stodvadeset dana u pričuvi. Samo sedamdeset dana imao je za pravi odmor.

ODUŠEVLENJE PAKETIMA

Velik broj podataka o životu u rovu Barbusse je naveo u pismima koja je pisao za vrijeme svojeg boravka na frontu, skupljena u knjizi "Pisma supruzi 1914. - 1917." koja je prevedena i na hrvatski u izdanju izdavačke kuće "Mala zvona" iz Zagreba, 2014. Iz njegovih se rečenica vrlo dobro može razabrati psihologija vojnika i uvjeti na frontu za vrijeme Prvog svjetskog rata, a iz pisama mnogih drugih vojnika može se zaključiti da su dijelili slična zadovoljstva i probleme kao i Barbusse, bez obzira na to kojoj su vojsci pripadali. Barbusse je mentalno jačali i najmanji detalji iz svakodnevnice njegove obitelji koje je saznavao iz njihovih pisama. Oduševljen bi bio svakim pristiglim pismom te paketima s hranom, odjećom i ostalim potrepštinama (piletina, aluminijski tanjuri, kutijica za sapun i vunena pot-

košulja). Vojnički poziv opisuje kao zaista težak i smatra da je to zacijelo više zbog tlake, muke, i malih razočarenja u taborima negoli zbog umora i straha opasnosti, koji su nakon određenog razdoblja bili u potpunosti prevladani. U njegovim se zapisima može pratiti svaki detalj života u rovovima, od njihovih kopanja do uvjeta u njima u svim godišnjim dobima, zatim udobnosti, spavanju i dokolici.

BLATNJAVA NOĆNA MORA

Barbusse navodi da je kopanje rova bio dug, ali ne i mukotrpan posao. Kopalo se čak i do devet sati u komadu. Posebne teškoće donosilo je jesensko i zimsko razdoblje. Najčešće riječi koje koristi u tim opisima jesu "glib, zemlja i blato". Govori kako su natopljeni, obojeni, oklopljeni blatom za Novu, 1915. godinu. Zemlju su nalazili posvuda, u odjeći, maramicama, džepovima, u jelu.... Etiketa je kao pravu napast, kao nekakvu zemljanu ili blatnu noćnu moru. Kiše su stvarale neviđene probleme, toliko da bi vojnici od blata bili neprepoznatljivi ili promrzli u lokvama koje su se stvarale u rovovima. Glinasto tlo ne bi pogodovalo otjecanju vode, i najmanji bi pljusak ostavljao lokve, i najmanja oluja muljevite kanale. Strašan bi, kaže, bio taj marš u *cik-cak* među zidovima od mokre zemlje, koje bi često okrnuli ramenom, puškom, torbom. Svakog dana prolazili bi kilometre i kilometre rovova. Na proljeće i pogotovo ljeti, za suhog i toplog vremena uvjeti bi bili puno bolji. Postojali su trenuci u prednjim rovovima kad ne bi imao vremena ni napisati pismo. Učestalo se događalo da tek što su legli, morali bi ustati i krenuti u borbene zadaće.

Boravak u rovovima na prvim crtama Barbusse opisuje kao sve suprotno udobnosti. Vrlo rijetko bi spavali, a spavanje bi nadoknađivali u drugim trenucima, kad bi imali cijele dane dokolice i cijele noći odmora u zaklonu. Bili su naviknuti na spavanje u svim uvjetima, od blatnjave livade do slame. Uz sve nedaće s kojima su se vojnici suočavali treba pridodati i opasnost od prijateljske vatre prilikom povratka iz borbenih djelovanja u rovove. Jedne ih je noći, dok se sa svojim vodom vraćao u tabor u blizini njemačkih rovova, dočekala paljba iz neposredne blizine iz francuskog rova kojem su se približavali. Često bi se ophodnje na ničijoj zemlji međusobno susrele i dolazilo bi do sukoba. Pozadinski rovovi već nisu obilovali tolikim opasnostima i događajima, vojnici su uglavnom dokolicali, a Barbusse slikovito opisuje kako bi, da ne piše pisma najbližima, sjedio skrštenih ruku. Dokolice bi znala dovesti vojnike u apatiju, pa bi često razmišljali o svemu što trpe. Vojnici bi nedaće u rovovima izdržali ponajviše zbog podrške obitelji koju bi dobivali u pismima, sjećanju na najbliže i iščekivanju ponovnog susreta. To priznaje i Barbusse kad govori da mu mu bilo mnogo teže i lošije kad ne bi mislio na to kako je njegova obitelj. Saznanje da su njegovi najdraži barem manje ili više udobno smješteni, uvelike bi smanjivala neugodnosti kojima je bio izložen.

Ipak, rogovski način ratovanja nije se održao poslije Prvog svjetskog rata. Sukobi uoči Drugog svjetskog rata već su pokazali što se može očekivati u novom sukobu svjetskih sila. Vojna je tehnika u dvadeset godina doživjela enorman razvoj, a posebno se to odnosilo na zrakoplovstvo i oklopništvo. Drugi svjetski rat izbrisao će granicu između bojišnice i pozadine. Rogovske borbe ostat će samo sinonim za pojedine teške ulične borbe, ali rogovski sustav i njegova svakodnevica koje je donio Prvi svjetski rat više se neće ponavljati. ■

Foto: US National Archives

Jedan od suših rovova na belgijskoj granici poslužio je njemačkim vojnicima da upere puške prema neprijateljima

PODLISTAK

RATOVI TRIJU KRALJEVSTAVA
(1639. – 1651.) III. DIO

BITKA KOD

VRLO BURNU 1644. U PRVOM ENGLESKOM GRAĐANSKOM RATU OBILJEŽIO JE NIZ BITAKA OD KOJIH SE NAJVAŽNIJA ODIGRALA POČETKOM SRPNJA NA PUSTOPOLJINI NEDALEKO OD GRADA YORKA. U NJOJ SE PRVI PUT ISTAKNUO OLIVER CROMWELL, ČOVJEK KOJI ĆE TRAJNO OBILJEŽITI POVIJEST UJEDINJENOG KRALJEVSTVA...

Početkom 1644. rojalističke snage Karla I. nadzirale su otprilike dvije trećine engleskog teritorija, ali ubrzo je ratna sreća počela mijenjati stranu. Naime, parlamentaristi su formirali anglo-škotski odbor za vođenje rata, koji je činilo 18 članova, među kojima su najistaknutiji bili lord Essex i Oliver Cromwell, predstavnik izborne jedinice Cambridgea. U međuvremenu je škotska vojska od oko 18 000 pješaka i 3000 konjanika, predvođena Davidom Lesliejem, prešla granicu i pridružila se engleskim parlamentaristima.

Važna bitka odigrala se kod Nantwicha u sjeverozapadnoj Engleskoj 25. siječnja 1644. godine. Započela je rojalističkom opsadom tog utvrđenog grada koji je branila solidno opremljena i uvježbana dragovoljačka pukovnija parlamentarista pod zapovjedništvom Georgea Bootha.

NAPAD BYRONOVA PRETKA

Smatrajući Nantwich lakim plijenom zbog malobrojnih branitelja, rojalistički zapovjednik John Byron odmah je započeo intenzivan napad na grad. Taj je plemić nosio naslov 1. baruna Byrona i bio je predak 6. baruna, poznatog pjesnika iz razdoblja romantizma Georgea Gordona Byrona. Međutim, na početku bitke nije bio uspješan i odbijen je uz teške gubitke (više od 500 mrtvih), pa je prešao na opsadu grada. U međuvremenu su se parlamentarističke snage, koje je činilo oko 1800 konjanika, 500 draguna i više od 4500 pješaka, pod vodstvom lorda Thomasa Fairfaxa započele ubrzano kretati prema Nantwichu kako bi ga deblokirale. Stigle su predvečer 24. siječnja i unatoč vrlo jakoj kiši zauzele borbeni postroj te idućeg dana oko 14 sati započele napad. Već u početnom razdoblju bitke parlamentarističko je konjaništvo potisnulo rojaliste. Vidjevši razvoj bitke, zapovjednik Nantwicha George Booth s oko 600 mušketira izišao je iz utvrde i napao rojalističko topništvo i logistiku. Taj je napad odlučio bitku – rojalistički vojnici masovno su se počeli predavati parlamentaristima ili su bježali s bojnog polja. Ipak, rojalistički zapovjednik Byron s većim je dijelom konjaništva uspio probiti bok parlamentarista i povući se prema Chesteru. Pobjeda je, međutim, rezultirala daljnjim jačanjem parlamentarističkih

MARSTON MOORA

Oliver Cromwell u Bitki kod Marston Moora, djelo Ernesta Croftsa (1847. -1911.), slikara proslavljenog po prikazima povijesnih bitaka. Bitka kod Marston Moora bila je Cromwellov prvi veliki uspjeh na bojišnici, koji je potvrdio samo četiri mjeseca potom kod Newburyja

snaga. Početkom srpnja došlo je do nove bitke koja se pokazala jednom od odlučujućih u Prvom engleskom građanskom ratu. Bitka kod Marston Moora od 2. srpnja 1644. bila je i više od toga jer je uvelike utjecala i na ratove triju kraljevstava koji su uslijedili.

SPAJANJA SA ŠKOTIMA

Nakon što su izgubile položaje na sjeveru Engleske, rojalističke su snage nastojale vratiti to područje. Time bi se mogle spojiti sa škotskim rojalističkim snagama pod vodstvom markiza od Montrosea, koji je u biskupskim ratovima bio kraljev protivnik, ali promijenio je uvjerenje nakon svađa u Škotskoj. Zapovjednik rojalističkih snaga opet je bio princ Rupert od Rajne, koji se istaknuo početkom rata (vidi nastavak Sukob kralja i Parlamenta, HV, 520). Uputio se prema Marston Mooru, pustopoljini zapadno od Yorka. Želio je prekinuti parlamentarističku opsadu tog sjevernoengleskog grada, običi glavninu protivnika te se spojiti sa škotskim rojalistima. Prozrijevši Rupertove namjere, parlamentaristički su zapovjednici lord Fairfax, David Leslie i Edward Montagu, grof od Manchestera, povukli op-sadu i na Marston Moor stigli 2. srpnja ujutro. Ubrzo su obje strane postavile borbeni postroj karakterističan za to vrijeme – konjaništvo je postavljeno na obama krilima, pješništvo u sredini, dok je topništvo postavljeno ispred prednjeg kralja i u međuprostorima borbenog postroja. Obje su strane imale po otprilike 7000 konjanika, ali rojalističke su imale znatno više pješaka i strijelaca (20 000 prema 11 000 protivničkih).

CROMWELLOVA ODLUKA

Bitka je započela razmjenom topničke paljbe, ali bez većih učinaka, nakon čega je uslijedio snažan udar s obje strane. U žestokom

sukobu parlamentarističko konjaništvo na lijevom krilu, pod zapovjedništvom Olivera Cromwella, razbilo je rojalističko konjaništvo na desnom krilu pod zapovjedništvom princa Ruperta. Istodobno je rojalističko konjaništvo na drugom krilu potisnulo parlamentarističko, što je dodatno izložilo parlamentaristički bok. U međuvremenu je znatna nadmoć rojalističkog pješništva u središtu rezultirala velikim gubicima parlamentarističkog pješništva i njegovu potiskivanju s prednje strane i na desnom boku. Kad se situacija već činila izgubljenom za parlamentariste, Cromwell je sa svojim konjaništvom (nakon razbijanja Rupertova desnog krila) zaobišao postroj rojalista i sleđa napao njihovo konjaništvo na lijevom boku. Znatno bolje uvježbani Cromwellovi konjanici brzo su svladali rojalističko konjaništvo pod zapovjedništvom lorda Goringa i s boka napali njihovo pješništvo, čime je bitka praktično bila odlučena. Dok su parlamentarističke snage imale oko 300 mrtvih, rojalista je, prema nekim svjedočenjima, poginulo više od 4000, a oko 1500 je zarobljeno.

JEDNA POBJEDA

Rasplet Bitke kod Marston Moora uvelike je pridonio jačanju ugleda Olivera Cromwella kao izvanrednog konjaničkog zapovjednika i neustrašivog ratnika. Upravo je zahvaljujući njegovoj inicijativi i odlučnosti bitka riješena pobjedom parlamentarista, iako su u nju ušli sa slabijim snagama. U kolovozu i rujnu 1644. protivničke su se strane sukobile u još trima manjim bitkama (Ormskirk, Lostwithiel i Montgomery). Rojalisti su pobijedili tek kod Lostwithiela, što je dodatno iscrpilo njihove snage i u većoj ih mjeri demoraliziralo. Te je godine bilo, međutim, snage za još jedan veliki sukob. Drugu bitku kod Newburyja, koja se odigrala

27. listopada 1644. Parlamentarističke snage raspolagale su trima vojskama koje su se povezale u jednu, s osnovnim ciljem zaštite Londona. Dobile su time snagu koja je brojila više od 19 000 pripadnika (oko 7000 konjanika i 12 000 pješaka). S druge strane, rojalističke su snage bile više nego dvostruko slabije (oko 3500 konjanika i 5000 pješaka).

ZIMSKA STANKA

S obzirom na to da su pod opsadom držali tri rojalističke utvrde, parlamentaristički zapovjednici razdvojili su vojsku na dva dijela kako bi lakše ovladali svakom od njih. Kralj Karlo I., shvativši da bi gubitkom utvrda mogao doći u strateški nepovoljan položaj, postavio je svoje snage u borbeni položaj blizu Newburyja s osloncem na utvrdu Shaw House. U međuvremenu je veći dio parlamentarističkih snaga pod zapovjedništvom generala Sir Williama Wallera izvršio obilaznu hodnju izvan zahvata bojišnice i s prostora Wickham Heatha sleđa napao rojalističke snage kod Speena i Bagnora. Najbolje uvježban, naoružan i osposobljen dio Wallerovih postrojbi činilo je konjaništvo kojim je zapovijedao Oliver Cromwell. Slaba rojalistička zaštitnica, sastavljena isključivo od pješništva, nije mogla izdržati snažan nalet Cromwellova konjaništva pa je potpuno razbijena na desnom krilu obrane. To je omogućilo Wallerovim snagama pobjedu nad ostalim dijelovima rojalističke zaštitnice, što je izazvalo konsternaciju u rojalističkim redovima i njihovo izvlačenje iz bitke. Iako su parlamentarističke snage imale veće gubitke, rojalisti su bili natjerani na povlačenje, potrošili su dodatne resurse i oslabljen im je borbeni moral. Srećom po njih, stigla je jaka zima pa su borbeno djelovanja u tom razdoblju praktično prestala. ■

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

U prošlom broju Hrvatskog vojnika naveden je prvi dio govora predsjednika Tuđmana 16. listopada 1990., na Trgu bana Jelačića, povodom svečanog otkrivanja obnovljenog spomenika banu Josipu Jelačiću. I u preostalom dijelu tog govora, predsjednik Tuđman je događaje iz prošlosti povezao sa suvremenim, upozorivši na prijetnju velikosrpske politike i odlučnost Hrvata da više nikada ne dopuste "da jedan narod gospodari nad drugim":

"Tako je govorio tada predstavnik Srba. A valjalo bi da mnogi iz riječi bana Jelačića shvate duh današnjih hrvatskih zahtijevanja. Govoreći o uređenju odnosa između Hrvatske

Zbog takvih svojih stajališta i povijesne uloge Jelačić je postao simbolom otpora svakom tuđinskom posizanju na slobodu i integritet hrvatskog narodnog bića. Podizanje velikog spomenika banu Josipu Jelačiću svega sedam godina nakon njegove smrti bilo je znak iskrenog štovanja, slave i ugleda što ga je uživao u svoje doba, ali također i činjenice da je Hrvatska u okviru monarhije, iako je bila vezana personalnom, pa i realnom unijom, uživala takav stupanj političko-državne samostalnosti da je mogla donositi i takvu odluku koja je očito bila uperena protiv mađarskih pretenzija za dominacijom. To još ni

najuspješnije praviti na zatiranju svega što je hrvatsko. Veći su to s guštom poticali, jer ako se nekim narodom želi vladati, onda mu prije svega treba oduzeti svijest o njemu samom, svim sredstvima slomit njegovu samosvijest, dostojanstvo i ponos. Znakovito je međutim da su to učinili poskrivečki, bojeći se bijesa zagrebačkog građanstva. Isto je tako znakovito da je Jelačić ostao u svijesti hrvatskog naroda podjednako i trajno simbolom borbenosti narodnoga duha. Za sve ovo vrijeme, do ovoproljetne pobjede hrvatske demokracije, najviše hrvatskih ljudi bilo je šikanirano i policijski gonjeno zbog pjesme Ustani bane, pored one

je baš tada i dao jedino toj stranci suglasnost za registraciju. Ali istina je još i ovo – da su taj prijedlog Gradskoj skupštini iznosili pojedini građani već i tri godine prije toga, da je HDZ mjesec dana prije toga na središnjem odboru donijela zaključak da treba prići realizaciji akcije za vraćanje spomenika, da je nasuprot dogovoru između Socijalističkog saveza i HSLŠ-a, kako se pitanje spomenika svodi samo na kulturnu akciju, HDZ tiskala letak u kome je ukazala građanstvu na povijesno političko značenje, jer je banova sudbina u socijalističkoj Hrvatskoj postala simbol zatiranja hrvatskog nacionalnog osjećaja,

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

GOVOR PREDSJEDNIKA TUĐMANA, 16. LISTOPA

i Ugarske Jelačić među inim reče: 'Odnosi pak naši prema Ugarskoj imaju tri strane - kako naime bi-jaše prije, kako stoji sada, a kako da bude ubuduće. A hoćemo da ubuduće bude samo takav savez da kruna ugarska ostane skopčana s visokom dinastijom našom u smislu pragmatičke sankcije, što će reći da se mora zasnivati na temelju slobode, jednakosti i bratinstva između države i države, između naroda i naroda. Ako bi se pak Mađari protiv nama i protiv naših suplemenicima u Ugarskoj i nadalje ponašali kao ne braća, nego kao tlačitelji, tada neka znadu da smo im pripralni, makar s mačem u ruci, pokazati kako je isteklo vrijeme da jedan narod gospoduje nad drugim.' U potkrepu takva stajališta Jelačić je podsjetio na riječi jednog od svojih slavnih prethodnika, bana Erdődyja *regnum regno non praescribit leges* – kraljevstvo kraljevstvu ne propisuje zakone!

danas ne shvaćaju mnogi predstavnici velikosrpskog hegemonizma pa u svojim nebuloznim programima polaze od raznih pretpostavki da je srpska vojska 1918. Hrvate oslobodila iz ropstva. Pa zašto su onda ideološki zaslijepljeni i nacionalno obezglavljeni komunistički moćnici 1947. skinuli spomenik Jelačiću, koji je tijekom vremena sve više postajao legendom hrvatskog nacionalnog ponosa u borbi za slobodu, ali također i glavnim, najizrazitijim označjem Zagreba kao glavnog grada svih Hrvata. Učinili su to ja-mačno iz više razloga, a ponajviše zbog svoga šegrtškoga shvaćanja povijesno društvenog razvitka. Neki su time očito htjeli dokazati kako su umni sljedbenici Marx-Engelsove bezumne ocjene o Hrvatima i drugim južnim Slavenima zbog suprotstavljanja mađarskom revolucionarnom imperijalizmu, a drugi su rano shvatili kako se politička karijera u Hrvatskoj može

o Vili Velebita. A sada evo, spomenik banu Jelačića opet je na glavnom zagrebačkom trgu. I došao je tu ne potajno, poskrivečki, kako je bila izvršena sramotna presuda o njegovu pogubljenju, već slavodobitno, praćen zanosom i suzama radosnicama stotina tisuća i milijuna svih naraštaja iz svih krajeva domovinske i iseljene Hrvatske.

S obzirom na okolnosti u kojima u ovom povijesnom trenutku postavljamo bana na njegovo mjesto, nameće se kao potreba, pače i nužnost, da neke stvari i pojave također stavimo na svoje mjesto. Prije svega nešto o pokretanju inicijative za povratak spomenika. Ovih dana jedna stranka, preteča bivše koalicije, velikim oglasom pripisuje sebi ni manje ni više nego svu prošlogodišnju akciju 70.000 zagrebačkih potpisa za povratak spomenika. Istina je da je ona početkom listopada pokrenula akciju potpisivanja, i to u dogovoru sa Socijalističkim savezom, koji

simbol politike bezdušne mržnje prema vlastitom narodu, njegovoj povijesti, kulturi i baštini. Zbog toga je HDZ tada doživjela napadače da se neprijavljena ubacila, da je izvršila diverziju, naprosto da je kao militantna grupa zloupotrijebila akciju, pa je na dan potpisa HDZ doživjela i policijski upad u prostorije, dok su se organizatori mogli častiti šampanjcem, toliko radi istine, koja se već i sada izvrće. Uz tek mali dodatak – stvarna zasluga i naša hvala za ovaj brzi i veličajni povratak bana, koji je mogao uslijediti samo nakon onakve trijumfalne pobjede na prvim slobodnim izborima i uspostave nove, demokratske RH, pripada svima onima, znanim i neznanim ljudima, što su uz rizik progona i poniženja, s pjesmom na usnama, ili samo u srcu, sačuvali spomen na istinu i legendu o banu, a i ovom prekrasnom spomeniku.

Vraćajući spomenik na njegovo trg vratili smo mu i njegovo ime. Isto-

dobno, vratili smo u Zagreb i imena hrvatskih kraljeva, pa opet imamo Trg kralja Krešimira i Ulicu kralja Zvonimira, a i ulice hrvatskih knezova. A Zagreb će, dakako, imati i svoj Trg republike, ali ne na račun hrvatskih povijesnih veličina, već u njihovu slijedu. Urbano naselje mora slijediti logiku povijesne i urbane kronologije. Figurativno kazano – banu banovo, crkvi i vladarima njihovo, a svim uglednicima ono i onako kako izgradiše i zaslužiše. Odлучili smo se i na promjenu imena Trga žrtava fašizma u Trg hrvatskih velikana, iz više razloga. Ako bismo zadržali Trg žrtava fašizma, onda bismo morali naći i njemu dostojan Trg žrtava komunizma, jer ni one nisu bile ništa manje. A obje mogu naći svoje obilježje u Dotršćini, gdje su počinjeni zločini u ratu,

štrović, Zrinski i Frankopan, Ante Starčević i Stjepan Radić, Mate Ujević i Miroslav Krleža, Josip Juraj Strossmayer i Alojzije Stepinac, Vatroslav Lisinski, Ivan Zajc, Milka Trnina, Lovro Matačić i drugi. A tu je i simbolično mjesto i za bezimenni hrvatski narodni genij održavan stoljećima poviješću i Bogom. Ponovnim ustoličenjem bana Jelačića na glavnomu trgu glavnoga hrvatskoga grada vratili smo se na najznakovitiji način izvorišta i stožernih uporištima naše povijesti. Ali to činimo ne radi vraćanja u prošlost, nego radi sadašnjosti i budućnosti. Točnije, da bi svu našu sadašnjost osvojili na čvrste i trajne temelje. Pretpostavka za ovaj povijesni čin bio je duhovni preporod hrvatskog naroda što smo ga ostvarili uspostavom nove, demokratske

razloga, valja se često priupitati gdje su granice između zaslijepljenoga fanatizma i svjesne ili nesvjesne uključenosti u tuđe igre. Na drugoj strani, i danas, kao i u dane izbora, spremno se nudaju već izigrane karte i programi što bi svojom prihvatljivošću za sve bili tobožnje rješenje krizne situacije. I jedni i drugi izjašnjavaju se za obranu hrvatske suverenosti, ali su puni kritike nove demokratske vlasti, kao da smo u ovih četiri i pol mjeseca mogli učiniti više čuda u promjeni beznačajnog stanja što nam ga je ostavio u naslijeđe jednostranački sustav poslije četiri i pol desetljeća svoje bezumne vladavine. U svezi s problemima s kojima je danas suočena Hrvatska, ovom prigodom i na ovaj povijesni dan želim ponoviti samo ona bitna

uvrstila i ostat će dosljedno među zemljama slobodna svijeta. Beogradskim pak hegemonistima i scenaristima i svima onima što bi htjeli kotač povijesti okrenuti unazad od Ustava 1974. poručujemo – Hrvatska ne može i neće pristati ni na kakvo buduće uređenje odnosa, osim kao na savez suverenih, zaista u svemu ravnopravnih republika. A onima koji se zavaravaju idejom da bi se ovu Republiku Hrvatsku moglo skršiti i oboriti oružanom intervencijom dobrovoljačkih odreda iz Srbije i Crne Gore, ili čak i vojskom JNA (pljesak nazočnih i pjesma "Zovi samo zovi" nakratko prekida govor Tuđmana, op. a.), onima znači što se zavaravaju da bi nas mogli skršiti dobrovoljačkim odredima ili čak vojskom JNA također poručujemo ovo – plebiscitarnom voljom hrvat-

DA 1990. NA TRGU BANA J. JELAČIĆA

(II. DIO)

ali i nakon njega. A osim toga, već smo donijeli odluku da podignemo zajednički spomenik svima palima, da bismo na taj način održavali i produbljivali ratne i revolucionarne razdore, već gradili duhovno jedinstvo u slobodi i demokraciji. Demokratska Hrvatska mora graditi svoju povijesnu svijest, pa i politiku, na svim sastavnicama svoje povijesti, a iz razdoblja 2. svjetskog rata i na udjelu Hrvatske u antifašističkom ratu na strani svjetskih demokratskih sila, što je omogućilo oslobođenje Istre, Rijeke, Zadra i otoka i uspostavu hrvatske državnosti u ratnom i poratnom razdoblju. Trg je dobio ime hrvatskih velikana jer se nalazi u središtu ulica s imenima hrvatskih vladara, a i veoma je pogodan da se uredi kao hrvatski panteon. U njemu će pored hrvatskih vladara naći svoje mjesto i velikani uma i srca, kao što su Marulić, Držić i Gundulić, Ruđer Bošković i Nikola Tesla, majstor Radovan i Ivan Me-

RH. Vratili smo zagubljeni, zatrti i zamagljeni ugled svojoj Hrvatskoj, izvoštivši joj mjesto u suvremenom demokratskom svijetu, kakav nije imala sve tamo od Krešimirova doba. Ali usprkos tome, a dijelom i baš zbog toga, suočeni smo s prijetnjom ne samo teško izvojevanog hrvatskog slobodi i demokraciji, nego i samom opstanku hrvatskog naroda u vlastitoj domovini. A kad je riječ o tome, onda najprije valja skrenuti pozornost na činjenicu da se na našoj hrvatskoj političkoj pozornici još uvijek i opetovano javljaju takve samoumišljene političke veličine koji nisu kadri izvući nikakve prave zaključke iz narodne i svoje osobne povijesti. Na jednoj strani čuju se glasovi takvih političkih diletanata i egzibicionista, koji bi, ne mareći o spletu unutarnjih i međunarodnih okolnosti, svojim nerazumnim zahtjevima upropastili sve što smo postigli. U ime najobičnijeg razuma, ali i zbog mnogo

stajališta što smo ih iznijeli u priopćenju predsjedništvu Republike od 12. listopada ove godine. One što su organizirali pobunu u Kninu i odrede četničke divizije nametnuli dramski terorizam, pozivamo da se otriježne i odustanu od tog barbarskog nasilja, jer ono će na kraju imati to teže posljedice, što dulje traje, za one koji u njemu sudjeluju. Sva hrvatska povijest, današnja svijest čitavog hrvatskog naroda i pred demokratskim svijetom legitimna vlast RH neka im bude opomena da na tlu Hrvatske ne može i nikada više neće biti protuhrvatska i nedemokratska vlast, a pogotovo ne može biti Velika Srbija ili unitaristička Jugoslavija. Stoga ponovno pozivamo na razbor i jamčimo Srbima u Hrvatskoj sva građanska i nacionalna prava, uz otvorena vrata i svim međunarodnim institucijama za nadzor poštivanja svih od nas prihvaćenih i proklamiranih demokratskih načela. Hrvatska se

skog naroda izabrano vodstvo RH i ovaj osviješteni narod neće kapitulirati nikada. U slučaju pogibelji za slobodu, demokraciju i suverenitet Hrvatske pozvat ćemo na obranu ne samo svoje organizirane snage, nego i čitav hrvatski narod u domovini i u svijetu. A možemo biti sigurni da ćemo u tome uživati pomoć i čitavog demokratskog svijeta. Slavni bane, bili su te fizički oborili, ali ne i pokorili duh hrvatskog naroda. Ustao si, tu si i ostat ćeš s nama dok bude našega bijeloga Zagreba i Lijepe naše, kao simbol duhovnog jedinstva domovinske i iseljene Hrvatske, samobitnosti i nepokornosti, snage i hrabrosti hrvatskog naroda, njegovog mirotvorstva, ali i odlučnosti, te trajne ukorijenjenosti u europsku povijest, u zapadnu civilizaciju. Živjela sloboda i demokracija! Živjela suradnja i mir među narodima! Neka bude vječna sveta nam Hrvatska! Evo vam spomenika! ■

Pancho Villa
junak je Meksičke
revolucije s
početka XX.
stoljeća tijekom
koje je ubijeno oko
milijun ljudi

Na markama
britanskih
prekomorskih
teritorija česti
su vojni motivi
iz britanske
povijesti

FILATELIJA

Grenland godišnje tiska oko 25
različitih maraka iako ondje živi tek
pedesetak tisuća stanovnika. Tema
prve ovogodišnje marke glasi: "Drugi
svjetski rat u očima Grenlandana"

MARKE

REVOLUCIONARNI POKRETI

Marke Otoka
Mana često
prikazuju
teme vezane
uz Ujedinjeno
Kraljevstvo

Rijetko koje važne povijesne događaje, kao što su revolucionarni pokreti i borbe za neovisnost, nadležni izdavači maraka nisu zabilježili. Međutim, na neke se takve motive zbog nenaklonosti zemlje za određeni događaj moralo čekati nekoliko desetljeća ili dulje od stoljeća. Brojni su primjeri iz bogate hrvatske povijesti koje jugoslavenski izdavač maraka nije zabilježio, a pojavili su se na kvadratićima tek nakon osamostaljenja Republike Hrvatske

Ivo AŠČIĆ

Noviji primjer dolazi iz susjedne Mađarske koja je u studenom 2016. izdala marku u spomen na 60. obljetnicu Mađarske revolucije i borbe za slobodu. Središnji lik marke u bloku je junakinja, ujedno i žrtva revolucije, 15-godišnja Erika Kornélia Szeles s puškom u rukama. Marka je posjetnik na 1956., kad su 23. listopada prosvjedi u Budimpešti prerasli u oružanu pobunu. Prethodilo im je, kako u priopćenju navodi izdavač maraka Magyar Posta, pristupanje Mađarske Varšavskom ugovoru, vojnoj organizaciji istočnoeuropskih komunističkih zemalja pod vodstvom SSSR-a. Nova koalicijska vlada, sastavljena od predstavnika građanskih stranaka, težila je političkoj samostalnosti Mađarske od SSSR-a te zahtijevala povlačenje sovjetske vojske, izlazak iz Varšavskog ugovora, državnu neutralnost i zaštitu UN-a. Posljedica prosvjeda i stvaranja nove vlade bila je sovjetska vojna intervencija 4. studenom te godine kao i slamanje revolucionarnog pokreta. Oko 200 tisuća ljudi napustilo je zemlju, a premijer i njegovi suradnici ubijeni su nakon tajnog suđenja. Tek je 1989./90. u Mađarskoj dokinut jednopartijski sustav, a sljedeće godine dovršeno povlačenje sovjetske vojske. Od 1989. godine u Mađarskoj se 23. listopada slavi kao nacionalni praznik.

Marka u spomen na Mađarsku revoluciju od 23. listopada 1956. godine

U spomen na liječnika i revolucionara Ernesta Guevaru de la Sernu, poznatog kao Che Guevara, marke je izdao velik broj zemalja. Kuba, na kojoj je 1956. s Fidelom Castrom sudjelovao u organiziranju gerilske borbe i rušenju režima Fulgencija Batiste, te u kojoj je šezdesetih godina, iako Argentinac, bio visoki vladin dužnosnik, izdala ih je priličan broj. Po izdanim se markama vidi da je Che Guevara s kubanskim gerilcima sudjelovao u građanskom ratu u Kongu te da je 1966. vodio gerilske snage u području Santa Cruzu u Boliviji, gdje je u listopadu 1967. zarobljen i smaknut. Još za života postao je legenda, a njegov pu-

stolovni život s tragičnim krajem učinio ga je herojem i kultnom osobom. Na engleskom je napisao priručnik o gerilskoj strategiji i taktici *Gerilsko ratovanje*.

IZDAVAČKA POLITIKA

Broj izdanih poštanskih maraka tijekom godine razlikuje se od zemlje do zemlje. Svjetska poštanska unija (UPU) svrstava izdavače u tri kategorije: poštanske uprave koje izdaju do 29 maraka (npr. Hrvatska pošta Mostar, BiH), one koje izdaju od 30 do 69 (npr. Hrvatska), te više od 70 maraka (npr. Ukrajina). Broj prigodnih marka ne ovisi o veličini zemlje, nego o njezinoj izdavačkoj politici (profit, promo-

cija, veličina poštanskog prometa i sl.). Navedeno se odnosi i na naklade pojedinih maraka, koje se kreću od nekoliko tisuća do više desetaka milijuna primjeraka po motivu. Primjerice, Indija u kojoj živi oko 1,2 milijarde stanovnika i koja godišnje izdaje više od sto prigodnih maraka, neke marke tiska u nakladi od svega nekoliko stotina tisuća primjeraka, uglavnom radi zahtjevnog filatelističkog tržišta, ali i različitih vanjskih utjecaja na program izdavanja, dok redovite marke tiska u višestrukim milijunskim nakladama. Zanimljiva je izdavačka politika britanskih prekomorskih teritorija i krunskih posjeda na kojima živi relativno malen broj stanovnika, dok na nekima uopće nema stalnih stanovnika. Oni izdaju priličan broj maraka s temama sličnima onima britanskog izdavača Royal Maila. ■

Legendarni argentinski revolucionar Che Guevara našao se na markama brojnih zemalja

VOJNI VREMENPLOV

Pripremila Petra Kostanjšek

UMJETNIČKA ČETA POLOŽILA PRISEGU

Pripadnici Čete hrvatskih umjetnika u sastavu Hrvatske vojske položili su svečanu prisegu 22. ožujka 1992. godine u zagrebačkoj vojarni na Borongaju. Pripadnike Čete primio je 1. travnja iste godine načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske general Anton Tus te im zahvalio na podizanju borbenog morala i podršci hrvatskim braniteljima tijekom Domovinskog rata.

Foto: Darko Bovoljak

PRIJE 25 GODINA

22. OŽUJKA
1992.

PRIJE 25 GODINA

24. OŽUJKA
1992.

REPUBLIKA HRVATSKA U OESS-U

Republika Hrvatska punopravna je sudionica OESS-a od 24. ožujka 1992. godine. U radu OESS-a Hrvatska sudjeluje putem svoje Stalne misije pri OESS-u, UN-u i međunarodnim organizacijama u Beču. Kao žrtva agresije i rata 90-ih godina, Hrvatska je često bila na dnevnom redu OESS-a kao primateljica međunarodne pomoći i zemlja koja je koristila usluge i ekspertizu Organizacije. Danas se Hrvatska navodi kao primjer zemlje koja je uspješno iskoristila OESS-ovu terensku nazočnost na dobrobit vlastitih institucija i građana.

25. OBLJETNICA 93. ZB HRZ-A I PZO-A

93. zrakoplovna baza Zemunik, zrakoplovna postrojba Hrvatskog ratnog zrakoplovstva sa sjedištem u Zračnoj luci Zadar, Zemunik, ove godine slavi 25. obljetnicu postojanja te već tradicionalno i Dan postrojbe. Riječ je o jednoj od glavnih snaga HRZ-a, u kojoj je započelo sustavno školovanje hrvatskih vojnih pilota i razvijena sposobnost prenošenja znanja i na druge partnerske zemlje. Dan je to i za prisjećanje na stradanja hrvatskih branitelja poginulih od 18. do 23. ožujka 1993. u Škabrnji u obrani dostignutih crta u VRO Maslenica.

PRIJE 25 GODINA

OŽUJAK
1992.

PRIJE 16 GODINA

OŽUJAK
2001.

SREDIŠTE ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE

Središte za međunarodne vojne operacije, ustrojeno 1. ožujka 2001., osim obuke, bilo je mjerodavno i za odabir, pripremu, opremanje, upućivanje i praćenje sudionika međunarodnih vojnih operacija, odnosno mirovnih misija. U ožujku 2004. godine Središte je obučilo prve međunarodne časnike i dobilo službenu verifikaciju UN-a, kao jedno od prvih triju takvih središta u svijetu. Preustrojem 2007. Središte se reorganizira i mijenja naziv u Obučno središte za MVO te ulazi u sustav Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan", HKoV-a.

11. OŽUJKA 1990.

Parlament Litve proglasio neovisnost od Sovjetskog Saveza, čime je ova baltička zemlja postala prva sovjetska republika koja se izdvojila iz SSSR-a.

14. OŽUJKA 1945.

Britansko ratno zrakoplovstvo izbacilo najtežu bombu u ratu Grand Slam, tešku deset tona, na vijadukt u njemačkom gradu Bielefeldu.

17. OŽUJKA 2003.

Sjedinjene Države objavile ultimatum Sadamu Huseinu da ima 48 sati za napuštanje Iraka ili kreće u napad. Tri dana poslije počinje operacija Iračka sloboda.

VOJNA ODLIKOVANJA

Viktorijin križ najviše je britansko odlikovanje za vojne zasuge. Dodjeljuje se isključivo za iznimno osobno junaštvo u ratu (http://replicamedals.co.uk/wp-content/uploads/2014/07/IMG_1786-e1404776019339.jpg)

Ustanovljeni sustavi državnih priznanja, među kojima su odlikovanja na prvom mjestu, ne samo što je motivacijski čimbenik za osobe kojima se dodjeljuje, nego prije svega važan element suverenosti pojedine zemlje i cjelovitog društvenog odnosa prema njezinoj državotvornosti

POZNATIJA ODLI

Državne nagrade i priznanja ne govore samo o onima koji ih primaju, nego i o zemlji koja ih dodjeljuje. Svaka zemlja u njih ulaže velik dio svojeg ugleda i međunarodnog statusa, posebno kad je riječ o pojedincima koji nisu njezini državljani, odnosno kad su posrijedi nagrade koje su prerasle nacionalni i primile međunarodni karakter, primjerice Nobelova. S druge strane, odlikovanja su prije svega nacionalni simbol svake zemlje i njihovo dodjeljivanje osim dijela ugleda zemlje koja ga dodjeljuje nosi i snažnu nacionalnu poruku te prenosi dio nacionalnog ponosa na primatelja. Stoga gotovo sve zemlje imaju svoj sustav odlikovanja, ustanovljen na vlastitim tradicijama pretočenim u simboliku koju odlikovanja nose. Prema tome, što pojedina zemlja ima dulju državotvornu tradiciju, to će i njezin sustav odlikovanja sadržavati opsežniju nacionalnu simboliku. To se može odnositi i na brojnost odlikovanja te njihovu nacionalnu, ali i međunarodnu valorizaciju. Primjerice, Ujedinjeno Kraljevstvo ima velik broj odlikovanja koja se još

uvijek dodjeljuju ili su još uvijek nacionalno i međunarodno priznata. Engleska je jedna od zemalja koje su ustanovile svoja odlikovanja još u feudalnom razdoblju (Orden podvezice), a tu je praksu ubrzo usvojila i Škotska (Orden čička). Ujedinjeno Kraljevstvo danas ima ustanovljeno osam redova i pet kraljevskih ordena, od kojih svi imaju više stupnjeva. Osim toga, u Ujedinjenom Kraljevstvu ustanovljeno je 98 medalja i spomen-medalja jer je za sudjelovanje u velikim svjetskim sukobima i bitkama, ali i za svaku kolonijalnu kampanju, ustanovljavana posebna medalja. Uz tako velik broj medalja postoje i mogućnosti dodataka na medalju koji je preciznije definiraju. Npr.: *Royal Air Force Long Service and Good Conduct Medal* dodjeljivana je pripadnicima britanskog zrakoplovstva za 15 godina neprekidne i uzorne službe, ali ako se u tom razdoblju dogodilo da je služba realizirana i tijekom Prvog svjetskog

rata, uz medalju je dodjeljivan i znak *Mention in Despatches* u obliku brončane hrastove grane koji se kopčao na vrpцу medalje. U slučaju da je ta služba, u cijelosti ili djelomično, zahvatila oba svjetska rata, dodjeljivan je i znak *Mention in Despatches* za Drugi svjetski rat, pa su na vrpцу kopčana oba dodatka. Ako se nositelj medalje posebno isticao u službi, mogao je dobiti i priznanje *Queen's Commendation for Valuable Service* u obliku srebrne grane koja se dodavala na vrpцу medalje. Ako se dodajala tog priznanja podudarala sa službom u obama ratovima, sva su tri priznanja dodavana na vrpцу medalje. Svaka od brojnih britanskih medalja mogla je imati jedan ili više dodatka, kojih je ukupno bilo deset. Iako je riječ o složenom sustavu odlikovanja, potrebno je naglasiti kako se u Ujedinjenom Kraljevstvu

Jubilee Medal Chart povodom šezdesete obljetnice vladavine kraljice Elizabete II. (<http://www.toys.com/wp-content/uploads/golden-jubilee-tks-medal-chart-lr.jpg>)

Marinko OGOREC

Britanski Zrakoplovni križ dodjeljuje se letačkom i aerodromskom osoblju za izvanredne zasluge u obnašanju dužnosti unutar ratnog zrakoplovstva. Izrađen je od bijele slitine i nosi se na prugastoj vrpici. (http://web.archive.nationalarchives.gov.uk/20040503063250/http://mod.uk/img/memals/afc_obv_hr.jpg)

KOVANJA I NAGRADE

iznimno vodi računa o tome da pojedino odlikovanje *dode u prave ruke*, zbog čega nije bilo problema s tzv. inflacijom odlikovanja, što se znalo događati u nekim zemljama, posebno tijekom ratnih razdoblja. Personalne službe u oružanim snagama dužne su voditi računa o pravilnom dodjeljivanju pojedine medalje ili ordena u skladu sa zaslugama pojedinca kojem se treba dodijeliti, a svaka odluka dodatno se provjerava i procjenjuje stvarna razina zasluga potencijalnog primatelja odlikovanja (preduvjet je da je ta provjera opsežnija i temeljitija što je rang odlikovanja viši). Britanska odlikovanja dijele se na državna (dodjeljuju se podjednako za civilne i vojne zasluge), vojna i civilna. Državna obično potječu iz feudalnog razdoblja i još uvijek se dodjeljuju uglavnom pripadnicima visokog

plemstva, stranim državicima te zaslužnim domaćim visokim dužnosnicima iz političkog ili gospodarskog života (u tom slučaju dodjeljivanje odlikovanja za sobom povlači i dodjeljivanje plemstva). Najviše britansko državno odlikovanje je Orden podvezice, a slijedi Orden čička. Članovi kraljevske obitelji nositelji su obaju ordena (kraljica je Veliki meštar obaju ordena po autoritetu svojeg položaja). Najviše britansko vojno odlikovanje je Viktorijin križ. Dodjeljuje se za iznimno junaštvo u ratu, a ustanovljen je razmjerno kasno, tek 1856. godine zbog tradicionalnog shvaćanja prema kojem su visoka odlikovanja mogla biti dodjeljivana isključivo plemstvu i vojnim časnicima. Prvu britansku spomen-medalju koja je dodjeljivana vojnim osobama bez obzira na čin, podrijetlo i društveni status ustanovio je vojvoda od Wellingtona nakon pobjede kod Waterlooa za sve preživjele sudionike te

bitke. Viktorijin križ ustanovila je kraljica Viktorija u jeku Krimskog rata, pod pritiskom javnosti koja je tražila od kraljevske obitelji odgovarajući način priznanja vojnicima za iznimno junaštvo iskazano na bojištu. Kao materijal za izradu služila je bronca ruskih topova zaplijenjenih u Krimskom ratu, a od 1857. kad su bila prva uručenja, do danas, dodijeljen je manje od 1350 puta. Najviše je puta dodijeljen tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata, a potrebno je naglasiti kako je i Australac hrvatskog podrijetla Tom Starcevich njim odlikovan za junaštvo u Drugom svjetskom ratu iskazano tijekom borbi na Borneu. Ujedinjeno Kraljevstvo u razmjerno je malom broju zemalja koje imaju ustanovljena odlikovanja i po granama oružanih snaga, pa se tako npr. Zrakoplovni križ (Air Force Cross – AFC) ili Istaknuti letački križ (Distinguished Flying Cross – DFC) mogu dodjeljivati samo pripadnicima ratnog zrakoplovstva za iznimnu požrtvornost prilikom izvršavanja letačkih zadaća ili dužnosti vezanih uz aktivnosti ratnog zrakoplovstva. ■

 MULTIMEDIJA

LG G6 – bez eksperimenata

Dan prije službenog početka najvećeg mobilnog sajma na svijetu, Mobile World Congressa (Barcelona, 27. veljače – 2. ožujka), predstavljeni su brojni novi modeli pametnih telefona koje uskoro možemo očekivati i na našem tržištu. Veliku je pozornost izazvao novi telefon iz LG-jeve serije G koji dolazi sa zaslonom dijagonale čak 5,7 inča (razlučivosti 2880 x 1440 piksela) i dvjema stražnjim kamerama. Tvrtka je prošle godine lansiravši G5 eksperimentirala s modularnim telefonom, no pokazalo se kako korisnici nisu skloni takvim iznenađenjima. Zbog toga je LG promijenio strategiju pa na WIRED-u za novi pametni telefon kažu da donosi upravo

ono što korisnici danas žele od takvog uređaja.

Među poželjnije značajke spada veliki zaslon u što manjem kućištu. Dimenzije uređaja nisu stoga prevelike i može se koristiti samo jednom rukom. Nadalje, prvi put na pametnom telefonu omjer stranica zaslona iznosi 18 : 9. U usporedbi s uobičajenim 16 : 9 zaslonima, format 18 : 9 nudi više prostora za pregled.

Uređaj G6 je vodootporan, ima veliku bateriju (za koju u tvrtki kažu da se s vremenom neće pogoršati), mogućnost bežičnog punjenja te izdržljivo metalno kućište, što su opcije koje postaju standard za ovogodišnje vrhunske modele pametnih telefona. Priče vezane uz procesor poka-

zale su se istinitima – G6 dolazi s prošlogodišnjom generacijom Snapdragona 821. Naime, LG je odustao od najnovijeg modela Snapdragona (835), koji je Samsung rezervirao za svoje S osmice, pa će konkurenti moći predstaviti telefone s tim procesorom najranije u travnju. Ljubitelji fotografije cijelit će dvije kamere razlučivosti 13 MP – jednu sa širim, drugu s užim kutom snimanja tako da je, slično kao i na iPhoneu

7 Plus, moguće koristiti optički zum. S prednje se strane nalazi kamera za snimanje selfija razlučivosti pet megapiksela. Ostale opcije uključuju četiri gigabajta memorije, 32, odnosno 64 GB prostora za pohranu podataka koji se može proširiti microSD memorijskim karticama, senzor za otiske prstiju, USB Type-C te Nougat 7.0, najnoviju inačicu Googleova operativnog sustava Android. Cijena uređaja iznositi će najmanje 800 dolara.

Miš za igrače

Logitechov G Pro nedavno se pojavio kao jedan od ponajboljih igračih miševa tog kulturnog proizvođača računalne opreme. Krasi ga jednostavne linije, uobičajeno male dimenzije, šest tipki, i to je to. Miš ugodno leži u ruci, a na računalo se spaja

s pomoću žice. Od zgodnih detalja tu je tek decentna linija i G logo kojima je moguće mijenjati osvjetljenje u RGB spektru boja. I dok to vanjske linije ne otkrivaju, pogled na specifikacije izmamљуje osmijeh svakom zagriženom *gameru*. Dakle: 32-bitni ARM zaslužan je za registraciju i najmanjeg pokre-

ta, a njih će pak zabilježiti senzor razlučivosti čak do 12 000 DPI! Za one brzopotezne, miš će se bez problema snaći i s ubrzanjima iznad 40 G, a to je brzo, jako brzo. Svim postavkama upravlja se s pomoću alata nazvanog Logitech Gaming Software. Cijena uređaja iznositi će 599 kuna.

Pametni sat na Brailleovu pismu

Južnokorejska tvrtka Dot napravila je prvi pametni sat na Brailleovu pismu, čije su značajke upravo onakve kakve se očekuju od uređaja XXI. stoljeća. Širom svijeta živi više od 285 milijuna slabovidnih osoba, a novi bi uređaj mnogima od njih mogao olakšati život. Kao i svaki drugi pametni sat, na pametni se telefon spaja putem Bluetootha i može primiti bilo koji tekst s bilo koje aplikacije, a korisnici mogu izabrati brzinu prikaziva-

nja teksta. Korisnici, osim toga, mogu slati jednostavne poruke s pomoću tipki smještenih sa strane. Podržan je Open API, što znači da svatko može izraditi ili prilagoditi aplikaciju za sat. Većina digitalnih uređaja za slijepe osobe koristi zvuk, što korisnicima stvara probleme jer moraju koristiti slušalice zbog kojih onda ne čuju zvukove iz okoline koji su im ključni za kretanje i snalaženje u prostoru. Postojeći uređaji na Brailleovu pismu uglavnom su

glomazni i skupi, a neki od njih posjeduje samo pet posto slabovidnih osoba. Dotov pametni sat od ožujka ove godine trebalo bi imati 100 000 slijepih osoba, a

do kraja godine kompanija će isporučiti još 40 000 satova. Oko 1000 satova bit će dostupno u maloprodaji u Londonu po cijeni od 320 dolara.

Nova-stara Nokia 3310

Prilikom predstavljanja nove generacije jednog od najpopularnijih mobilnih telefona u povijesti, Arto Nummela, šef kompanije HMD Global koja je otkupila prava na Nokijin brend, izdvojio je tri najvažnije stvari vezane uz Nokiju 3310 – bateriju koja traje mjesec dana, *zmiju* te poznati Nokijin zvuk zvona.

Iako broj prodanih uređaja vjerojatno neće biti blizu broja prodanih originalnih modela s početka prošlog desetljeća, telefon bi mogao privući brojne *nostalgijare*. Može služiti kao drugi telefon, odnosno pričuvni uređaj, čija baterija neće iznevjeriti kao one na pametnim telefonima, a velika potražnja može se očekivati i

na tržištima u razvoju. No, prije svega, riječ je o dobrom marketinškom potezu jer su vijest o uređaju prenijeli brojni mediji te podsjetili kako je Nokia i dalje živa. Osim novog modela 3310, HMD Global predstavio je na Mobile World Congressu i nove pametne telefone koji rade na Androidu.

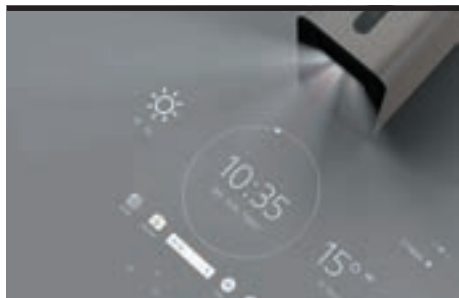
Nova Nokia 3310 dolazi s modernijim dizajnom koji, prema reakcijama na društvenim mrežama, dio korisnika nije najbolje prihvatio. Ima kameru razlučivosti dva megapiksela (od koje ne treba očekivati čuda) i zaslon u boji, dijagonale 2,4 inča i razlučivosti 240 x 320 piksela. Može se surfati internetom 2G brzinama

i igrati *zmiju*, a cijena na europskom tržištu iznositi će 49 eura. Prema službenim podacima iz HMD-a, ako se telefon koristi u *stand-by* načinu rada, bateriju je dovoljno puniti samo jednom mjesečno, odnosno može izdržati 22 sata razgovora.

Bit će zanimljivo vidjeti kakva će

biti potražnja za uređajem kad se pojavi na tržištu. Na portalu WIRED kažu da u HMD-u najveću prodaju mogu očekivati na tržištima poput afričkog gdje je sredinom prošle godine smanjena prodaja pametnih telefona, dok je prodaja *običnih* mobitela povećana za čak 30 posto.

Xperia Touch interaktivni je projektor koji svaku ravnu površinu pretvara u zaslon visoke razlučivosti, i to 23-inčni, s horizontalnom ili

Sonyjev interaktivni projektor

vertikalnom projekcijom s male udaljenosti (*short-throw*). Sučelje je brzo i osjetljivo na dodir – izrađeno na osnovi Sonyjeve SXRD (*Silicon X-tal*1 Reflective Display*) tehnologije, a dodir se registrira kombinacijom infracrvenog svjetla i ugrađene kamere koja u realnom vremenu registrira pokrete od 60 *frameova* u sekundi. Prednja strana zaslona osjetljiva je na dodir, a dizajnirana tako da zadržava minimalizam i ostaje vidljiva pri slabom osvjetljenju. Ima

mogućnost prikaza atmosferskih prilika u realnom vremenu, podsjetnik za pisanje bilješki ili prikaz videozapisa, kalendar i Skype za razgovore. Projektor je kompatibilan s aplikacijom PlayStation 4 Remote Play i u cijelosti podržava aplikacije dostupne na Google Playu. Xperia Touch bit će dostupan preko odabranih distributera i Xperia Online trgovine u određenim europskim zemljama od proljeća 2017., a maloprodajna cijena iznositi će 14 993 eura.

www.wwitoday.com/wwiScHome.php

Kao i prethodnih nekoliko, ove i sljedeće godine ćemo se, obilježavajući njegovu stogodišnjicu, i dalje baviti internetskim stranicama posvećenim Prvom svjetskom ratu. Dobrih izvora nikad nije previše, a ovaj smo put *naletjeli* na stranicu naziva World War I Today. I u ovom slučaju riječ je o projektu jednog entuzijasta, imena John Shea, koji je napravio digitalnu kronologiju Velikog rata u stilu "dogodilo se na današnji dan". *Homepage* donosi određeni događaj iz rata koji se poklapa s datumom na koji ste otvorili stranicu. Međutim, postoje i razni drugi načini pretraživanja ljudi, mjesta i događaja, bilo prema datumima, bilo prema nazivima ili kategorijama. Shea je uložio priličan napor, ali ipak je u pitanju amaterski uradak koji nije pretjerano atraktivan ni pregledan. Stranica izgleda kao da je dosta starija od navedene 2014., koja bi trebala biti godina njezina rođenja. Ipak, zanima li vas prvi globalni sukob u XX. stoljeću, vrijedi je posjetiti.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.
Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook

facebook.com/hrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/HrVojnik

twitter

Gledajte naše
filmove...

youtube.com/c/hrvatskiVojnikMagazin

CRO
MIL
MAGAZIN

**HRVATSKI
VOJNIK**

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojn timer

www.**hrvatski-vojn timer**.hr

Sve što vas zanima pitajte nas...
hrvojn timer@moj timer.hr